Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг рўзномаси

1991 йил 23 май
ПАЙШАНБА
№ 97 (5.139).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ◆ Ҳафтада беш марта чоп этилади

Учрашув пайти.

А. ГОРОКРИК олган суратлар (ЎзТАГ).

ОРҚАГА ҚАЙТИШ ЙЎҚ

Ўзбекистон ССР Президентининг матбуот конференцияси

Ўзбекистонда қайта қуриш шабадаси эсиб турибди. Қайта қуриш омиллари — демократия ва ошкоралик принциплари кун сайин қарор топмоқда. Республиканинг сиёсий, иқтисодий ва маданий ҳаётида муҳим ўзгаришлар рўй бераяпти. Ўзбекистоннинг мустақиллиги тўғрисидаги декларация республиканинг бутун мамлакатдаги, шунингдек халқаро майдондаги обрўйини оширмоқда. Совет халқининг ҳамда хорижий мамлакатлардаги кўплаб кишиларнинг, айниқса журналистларнинг ўлкамизга, ундаги катта ўзгаришларга қизиқиши тобора ортиб бораяпти. Кейинги вақтларда жумҳуриятимизга кўпгина хорижий мамлакатлар мухбирлари ташриф буюриб, унинг ҳаёти билан яқиндан танишмоқдалар.

Хабар бериб ўтилганидек, 21 май куни Тошкентда Ўзбекистон ССР Президенти, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи котиби И. А. Каримов Совет Иттифоқига вакил қилиб юборилган хорижий журналистлар билан учрашди.

Матбуот конференциясида Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия, Германия, Канада, Швейцария, Фаластин, Бирлашган Араб Амирлиги мамлакатлари рўзнома ва ойномалари, бир қанча агентликлар, телекомпаниялар ва радиоэшиттиришларнинг вакиллари, шунингдек республикамиз оммавий ахборот воситаларининг раҳбарлари қатнашдилар.

И. А. Каримов журналистлар билан учрашув бошланишида, жумладан, шундай деди:

— Ўзбекистонга меҳмон келса, биз жуда хурсанд бўламиз, бошимиз осмонга етади. Биз, айниқса беғараз меҳмонларимиздан, турмушимиз, кишиларимиз тақдирига бефарқ қарамаётган, республиканинг ҳаёт тарзини, унинг бугуни, эртаси ва келажагини ҳаққоний ёритаётган журналистлардан ниҳоятда хурсандмиз.

И. А. Каримов берилган саволларга жавоб қайтарар экан, бўлғуси Иттифоқ шартномасига батафсил тўхталди. Иттифоқ шартномаси, деди у, асосий масала бўлиб қолмоқда. Иттифоқнинг бўлиши ёки бўлмаслиги худди ана шу муҳим ҳаётий масаланинг қандай ҳал этилишига боғлиқ. Жумҳуриятларда халқнинг сиёсий ва миллий онги тез ўсиб бораяпти. Ҳа, шундай. Биз тўла мустақиллик, тўла давлат суверенитети тарафдоримиз. Биз ўзимизга тааллуқли бўлган масалаларни ўзимиз ҳал қилмоғимиз даркор. Табиийки, биз шундай йўлдан борамиз, яъни ўз масалаларимизни ўзимиз ҳал қиламиз.

Бўлғуси Иттифоқ шартномаси ҳақида гапирганда яна шу нарсани алоҳида айтиб ўтишни истардимки, биз — Россия, Украина, Белоруссия, Қозоғистон ва Ўзбекистон вакиллари яқинда Киевда учрашдик. Ана шу бешта республика ташаббус кўрсатиб, шартноманинг лойиҳаси устида иш олиб борди. Бу ишга Ўрта Осиёдаги яна учта республика вакиллари ҳам қўшилишди. Ана шу йиғилишда шартнома лойиҳасининг ҳамма нусхалари муҳокама қилинди.

Биз Иттифоқ ва жумҳуриятларнинг ҳуқуқлари ҳамда мажбуриятларига бир хилда ёндашаётирмиз. Биз шуни тушуниб турибмизки, республикаларнинг бирлашувидан фақат манфаат кўрилади. Бу манфаатни ҳар биримиз чуқур ҳис қилишимиз керак. Ўзаро муносабатлар шароитида ҳар бир алоҳида жумҳуриятнинг манфаати умумиттифоқнинг манфаатига айланади.

Иттифоқ шартномасида, — деб таъкидлади И. А. Каримов, — Иттифоқ қарамоғида бўладиган соҳалар: республикалар ўртасидаги ўзаро муносабат, жумладан, мудофаа корхоналари масалалари каби масалалар аниқ кўрсатилган бўлиши лозим. Бу масалаларнинг ижобий ҳал қилинишидан аввало бизнинг ўзимиз наф кўрамиз.

Ҳозирги кунда олдиндан бир нима дейиш қийин. Лекин ишончим комилки, биз қабул қилган қўшма баёнотни ҳамма томонларнинг манфаатини кўзловчи янада аниқ мазмун билан тўлдиришга муваффақ бўлинса, Иттифоқ яшайверади. Шундай қилиш бизларнинг ҳар қайсимизга, аввало, СССР Президентига боғлиқ эканлигини айтиш лозим. Бошқа иттифоқдош жумҳуриятлар раҳбарларининг ҳам фикри ана шундай.

Агар икки раҳбар — М. С. Горбачев билан Б. Н. Ельцин бизлар билан бирга ўзлари имзолаган ҳужжат мавқеида қатъий турсалар, Иттифоқ шартномасининг тез вақт ичида тузилишига ишонаман.

Матбуот конференциясида ташқи иқтисодий алоқалар, марказ томонидан бўлаётган консерватизм кўринишлари ҳақида, интеграция, мустақилликдан барча республикалар манфаат кўриши тўғрисида, марказий идоралар жумҳуриятларнинг манфаатларини ҳисобга олмаган ҳолда режалар тузишга уринаётганлиги ҳақида гапирилди, инқирозга қарши дастур Иттифоқ шартномаси имзолангандан кейингина тузилиши лозимлиги айтиб ўтилди.

Экология муаммолари йил сайин кескинлашиб бораётганлиги барча совет халқи қатори бутун дунё кишиларини ҳам ташвишлантиряпти. Бу ҳақда жуда кўп саволлар берилди. Бу муаммоларни барча халқларнинг кучғайратларини ягона мақсад сари бирлаштирмай туриб, ҳал этиб бўлмайди. Бугунги кунда Чернобиль, Орол — бу фақат бизнинг ташвишимиз ва дардимиз бўлиб қолмасдан, балки бутун ер юзидаги одамларнинг ташвиши ва дарди ҳам бўлиб қолди.

Орол муаммоси — пахта муаммоси сингари жуда катта иш олиб боришни талаб қилади. Кейинги йилларда жумҳуриятимизда пахта экиладиган майдонлар қарийб ярим миллион гектар қисқартирилди. Давлатга пахта топшириш тахминан 1 миллион 400 минг тонна камайди. Бу ишлар аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш мақсадида амалга оширилди.

Президент Ўзбекистонда сувдан унумли фойдаланиш масаласига алоҳида тўхталди. Чунки об-ҳаёт муаммоси журналистларни айниқса қизиқтирди. У Сибирь дарёлари сувининг бир қисмини Ўрта Осиё ва Қозоғистонга, шу жумладан, Орол денгизига ташлаб бериш ишларининг тўхтатиб қўйилганлиги катта хато бўлганлигини айтди, бу ҳаётий муаммоларни ҳал қилиш йўллари тўғрисидаги ўз фикрини билдирди. Сувни тежаш Сибирь дарёлари об-ҳаётини Ўрта Осиё ва Қозоғистонга буриб юборишга нисбатан анча қимматга тушиши мумкин. Ҳатто бу лойиҳа билан шуғулланиш ишлари бошлаб юборилган тақдирда ҳам, Сибирь дарёлари суви бизга тахминан 2007 йилда етиб келади.

И. А. Каримов иқтисодий ва сиёсий структура ҳақида берилган саволга жавоб қайтариб, иқтисодий структурани сиёсий структурадан сира ажратиб бўлмаслигини, уларнинг ҳар иккаласи диалектик равишда ўзаро боғланган бўлиб, ҳамиша бир-бирини тўлдириб, бойитиб боришини таъкидлади.

Матбуот конференциясида бозор муносабатлари ҳақида, Ўзбекистон бозор иқтисодиётига республика халқи турмуш шароитларини назарда тутган ҳолда босқичма-босқич ўтказилаётганлиги тўғрисида, бу йўлдаги кўпгина муаммолар, шунингдек республика бюджети ҳақида гапириб берилди.

Биз янгиланган Иттифоқ, янги федерация тарафдоримиз, деди Президент. Ўзбекистон 1985 йилга қайтмайди. Халқимизнинг сиёсий ва миллий онги беқиёс даражада ўсди. Хуллас, орқага қайтиш йўқ, бўлиши ҳам мумкин эмас.

Республика Президентига Фарғона ва Ўшда юз берган мудҳиш воқеалар тўғрисида кўпдан-кўп саволлар берилди. Халқнинг ночор аҳволи Фарғона воқеаларининг асосий сабаби бўлганлиги айтилди. Фарғона, Ўш ва бошқа минтақаларда бўлиб ўтган воқеалар шуни кўрсатдики, халққа қарши қурол ишлатиш билан ҳеч нарсани ҳал қилиб бўлмайди. Буни ҳеч ким унутмаслиги керак.

Журналистлар билан учрашувда ўзбек халқининг миллий анъаналари ва урфодатлари, ёшлар ва уларнинг тарбияси, диннинг ўрни, кўп партиялилик сингари талайгина саволларга жавоб қайтарилди.

Матбуот конференциясида Ўзбекистон ССР Президентлик Кенгашининг аъзоси, республика ташқи ишлар вазири С. О. Азимов иштирок этди.

Т. БОТИРБЕКОВ,
ЎзТАГ мухбири.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Президентининг фармони

ИСТЕЪМОЛ БЮДЖЕТИНИНГ ЭНГ КАМ МИҚДОРИ ТЎҒРИСИДА

Бозор иқтисодиётига ўтиш чоғида аҳолини ва айниқса кам таъминланган фуқароларни ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишни кучайтириш мақсадида, СССР халқ депутатлари тўртинчи съезди қарорларидан келиб чиқиб ва СССР Вазирлар Маҳкамаси билан СССР касаба уюшмалари умумий конфедерацияси кенгаши ўртасида тузилган битимни ҳисобга олиб, **қарор қиламан:**

1. Инсоннинг асосий физиологик ва ижтимоий-маданий эҳтиёжларини қондириш учун истеъмол моллари ва хизматлар туркумини сотиб олишга харажатларни белгилайдиган истеъмол бюджетининг энг кам миқдоридан фойдаланиш ижтимоий сиёсатни ўтказиш амалиётига жорий этилсин.

Умуман мамлакатда, республикаларда, регионларда истеъмол бюджетининг энг кам миқдори ягона методология асосида ишлаб чиқилсин ҳамда аҳоли турмуш даражаси ўзгаришини тахмин қилиш, иш ҳақи, пенсиялар, нафақалар, стипендиялар ва бошқа ижтимоий тўловларнинг энг кам миқдорини белгилаш, шунингдек шифохоналарда, интернатларда, мактабларда, мактабгача тарбия болалар муассасалари ва ижтимоий соҳанинг бошқа муассасаларида овқатланишга давлат харажатларини белгилаш чоғида улар ижтимоий меъёрлар сифатида қўлланилсин.

СССР Вазирлар Маҳкамаси умумиттифоқ истеъмол бюджетининг энг кам миқдорини, республикаларнинг ҳукуматлари — республика истеъмол бюджетининг энг кам миқдорини тасдиқлайди.

2. Белгилаб қўйилсинки, истеъмол бюджетлари энг кам миқдорига кирадиган моллар ва хизматлар туркуми аҳолининг турли ижтимоий-нуфус гуруҳлари учун илмий асосланган меъёрлар, истеъмолнинг миллий ва бошқа ўзига хос хусусиятлари, иқтисодиётнинг амалдаги имкониятлари асосида аниқланади.

Истеъмол бюджети энг кам миқдори қийматини баҳолаш учун савдонинг барча турларини ҳисобга олган ҳолда тегишли молларни харид қилиш ва хизматлардан фойдаланишнинг ўртача нархларидан фойдаланилсин.

3. Истеъмол бюджети энг кам миқдорининг натурабуюм тузилишини белгилаш чоғида истеъмол моллари ва хизмат турларига ҳар бир одам ёки оила харажатларининг қуйидаги асосий турларига биноан моллар ва хизматларнинг мутаносиб туркумларини киритиш тавсия этилсин:

овқатланиш, шу жумладан нон ва нон маҳсулотлари, гўшт ва гўшт маҳсулотлари, сут ва сут маҳсулотлари, сариёғ, тухум, балиқ ва балиқ маҳсулотлари, картошка, сабзавотлар ва полиз маҳсулотлари, мевалар ва резавор мевалар, ўсимлик ёғи ва маргарин, қанд-шакар ва қандолат маҳсулотлари, бошқа маҳсулотлар;

кийим, ич кийим, пойабзал;

дори-дармонлар, санитария, гигиена буюмлари;

мебель, маданий-маиший ва хўжалик буюмлари;

уй-жой ва коммунал хизматлар;

маданий-маърифий тадбирлар ва дам олиш;

маиший хизматлар, транспорт, алоқа;

болаларнинг мактабгача муассасаларда бўлиши.

Истеъмол бюджетларининг энг кам миқдорини ишлаб чиқиш билан шуғулланувчи давлат идоралари касаба уюшмаларининг, истеъмолчилар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш жамиятларининг ва бошқа жамоат ташкилотларининг муқобил ҳисобларини эътиборга олсин.

4. СССР Вазирлар Маҳкамаси ва республикаларнинг ҳукуматлари:

истеъмол бюджети энг кам миқдорининг қийматини истеъмол нархлари индекси ўсишини ҳисобга олиб йилига камида бир марта, истеъмол маҳсулотлари ва хизматлар турлари таркибини беш йилда камида бир марта қайта кўриб чиқсин;

истеъмол бюджети энг кам миқдори тузилиши ва қиймати тўғрисидаги маълумотларни расмий нашрларда мунтазам эълон қилиб борсин;

ижтимоий дастурлар жамғармасини барпо этиш ва ундан истеъмол бюджетлари энг кам миқдори жорий этилишини ҳисобга олиб фойдаланиш тартиби тўғрисидаги таклифларни уч ой муддат ичида кўриб чиқсин;

1991 йил 1 июлгача ушбу фармоннинг бажарилишини таъминлайдиган қарорлар қабул қилсин.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқининг Президенти **М. ГОРБАЧЕВ**

Москва, Кремль. 1991 йил 21 май.

ТЕНГ ҲУҚУҚЛИЛАР ИТТИФОҚИ УЧУН

22 май куни Тошкентда Иттифоқ шартномаси лойиҳаси хусусидаги фикр-мулоҳазалар ҳамда таклифларни кўриб чиқиш ва умумлаштириш республика комиссиясининг мажлиси бўлди. Мажлисни комиссия раиси, Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов олиб борди.

Комиссия ишчи гуруҳининг раҳбари, Ўзбекистон ССР Иқтисод комитети раисининг ўринбосари П. Х. Носиров ахборот берди. Иттифоқ шартномаси лойиҳасини муҳокама қилиш чоғида жойлардан кўпгина таклифлар ва фикр-мулоҳазалар тушганлиги таъкидланди. Уларнинг ҳаммаси умумлаштирилиб, муҳокама қилинаётган ҳужжатга киритилди. Комиссия таклиф этган тузатишлар ва матндаги ўзгаришлар жумҳуриятларнинг янгиланган иттифоқ таркибидаги мустақиллигини оширишга қаратилган.

Иттифоқ шартномаси лойиҳасини Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши раёсатининг муҳокамасига қўйишга қарор қилинди.

(ЎзТАГ).

ДАЛА МЕҲНАТКАШЛАРИГА КАМАРБАСТАМИЗ

Қишлоқ хўжалигини жадал ривожлантириш ва шу асосда аҳолининг озиқ-овқат маҳсулотларига, саноатнинг хом ашёга бўлган талабини тўларoқ қондириш бугунги куннинг асосий вазифаларидан биридир. Республикамиз иқтисодий ва сиёсий мустақилликка қадам қўяётган бир пайтда етакчи тармоқнинг аҳволи, тараққиёти янада муҳимроқ аҳамият касб этмоқда. Кейинги пайтларда деҳқончилик-саноат мажмуини, жумладан қишлоқ хўжалигини ривожлантиришга катта эътибор берилаётир. Бироқ айни пайтда ушбу соҳада тер тўкаётган меҳнаткашларнинг турмуш ва дам олиш шароитини яхшилаш борасида кўпдан-кўп муаммолар кўндаланг бўлаётир.

Ҳозирги вазиятда қишлоқнинг ижтимоий қиёфасини мустаҳкамлаш учун катта миқдорда қўшимча маблағ, моддий ресурслар керак. Маълумотларга кўра, шу давргача қишлоқ жойларида ҳар минг яшовчи ҳисобига шаҳардагига нисбатан 2,2 марта кам уй-жой қурилган. Аҳоли пунктларининг табиий газ билан таъминланиши 18, ичимлик сув билан эса 52 фоизни ташкил этади. Мактабгача тарбия, тиббий ва маданий муассасалар, умумий овқатланиш ташкилотлари, маиший ва савдо шохобчалари билан таъминланиш даражаси ҳамон паст.

Жумҳурият Деҳқонлар уюшмаси ана шундай шароитда ташкил қилинди. Унинг асосий мақсади қишлоқ хўжалиги самарадорлигини ошириш, қишлоқда ижтимоий-маданий-маиший аҳволни яхшилаш, жамоа ва давлат хўжаликлари, деҳқончилик-саноат тузилмасига кирадиган корхона ҳамда ташкилотларнинг ходимлари ҳақ-ҳуқуқларини ва манфаатларини ҳимоя этишдан иборат. Уюшма тузилгандан бери орадан ўн ой ўтди. Шу даврда Қорақалпоғистон мухтор республикаси, вилоятларнинг деҳқонлар уюшмалари жойларда бўлинмаларни тузиш, уюшмага кириш ва аъзолик бадалларини йиғиш бўйича бирмунча ташкилий ишларни амалга оширдилар.

Шу кунга қадар жумҳурият деҳқончилик-саноат таркибига кирувчи 2418 та корхона ва ташкилотдан 2265 таси бизнинг уюшмамизга аъзо бўлди. Бадаллар ҳисобидан 3,9 миллион сўмдан зиёд маблағ йиғилди. Деярли ҳамма вилоят ва районларда бўлинмалар тузилиб, фаолият юритмоқдалар.

Оз фурсатда бир қатор тадбирлар бажарилганлигини таъкидлаш жоиз. Деҳқонлар уюшмасининг ташаббуси билан бултур жамоа ва давлат хўжаликлари транспорт солиғидан озод этилди. Натижада қишлоқ хўжалиги ташкилотларининг 25 миллион сўм пули тежалди. Ҳозирги кезларда жорий йил солиғини бекор қилиш устида иш олиб борилаяпти.

Келгусида ҳам кўпгина режаларни амалга ошириш кўзланган. Уюшма аъзоларининг ихтиёридаги ишлаб чиқаришга алоқаси бўлмаган, лекин хўжалик ва ташкилотлар балансида турган биноларни, яъни мактаблар, болалар боғчалари ва шу каби муассасалар иморатларини тегишли идора ва маҳкамаларга бериш юзасидан республика ҳукуматига таклиф тайёрланмоқда. Бугунга келиб шундай иншоотларнинг умумий қиймати 2 миллиард сўмдан ошиб кетди. Уларни сақлаш учун хўжаликлар маълум миқдордаги маблағларни сарфлашга мажбур бўлишаяпти. Натижада асосий ишлаб чиқаришни ривожлантиришга йўналтириш мумкин бўлган пул бошқа мақсадларга ишлатилмоқда.

Деҳқонлар уюшмаси тўғрисидаги қонун лойиҳасини тайёрлаб, ҳукумат тасдиғига киритилди. Ушбу ҳужжат қабул қилингандан сўнг ташкилотимизнинг ҳақ-ҳуқуқлари аниқ белгилаб берилади. Бу эса ишимизни янада жонлантиришга кўмаклашади.

Айни пайтда қишлоқда яшовчи, лекин район ва вилоят марказларига, йирик саноат корхоналарига бориб ишлаётган кишиларнинг даромад солиқлари ишхоналар жойлашган ҳудуддаги маҳаллий кенгаш бюджетидан улар истиқомат қилаётган жойнинг маҳаллий кенгаши бюджетига маблағ юбориш масаласи кўрилмоқда. Шунингдек, кейинги вақтларда қабул қилинаётган янги қонунларга кўра хўжаликлар даромадларининг катта қисми турли солиқларни қоплашга, ишловчиларга товон пули тўлашга сарфланаётганини эътиборга олинса ижтимоий-маданий қурилишларни ривожлантиришга етарли имконият бўлмаётир. Шу боисдан жумҳурият Деҳқонлар уюшмаси кенгашининг ҳайъати навбатдаги йиғилишида меҳнат ҳақидан даромад солиғини маҳаллий бюджетга ўтказиш масаласини кўриб чиқди. Меҳнатга лаёқатли аҳолининг ойлик маошидан ундириладиган даромад солиғини кишилар бошқа жойда ишлашидан қатъий назар, улар яшайдиган маҳаллий кенгаш бюджетларига ўтказиш тўғрисида республика Олий Кенгашига таклиф киритилди.

Қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришида ҳал этилиши лозим бўлган муаммолар, кўмакка муҳтож деҳқонлар ва чорвадорлар жуда кўп. Аввало ўтган йилни иқтисодий зарар билан якунлаган хўжаликларнинг иш фаолиятини ўрганиб, уларга амалий ёрдам кўрсатиш, қишлоқ аҳолисини иш билан тўлиқ таъминлаш мақсадида жойларда ёрдамчи корхоналар барпо этиш, уларда халқ истеъмоли товарлари ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш, меҳнат аҳлининг иш ва дам олиш шароитини яхшилаш лозим. Шунингдек, бозор иқтисодиёти шароитида кам даромадли оилаларни ижтимоий муҳофаза қилиш, деҳқону чорвадорларнинг моддий ва маънавий эҳтиёжларини қондириш ҳам уюшмамизнинг бурчидир.

Ўзбекистон ССР Президентининг шахсий томорқа хўжаликларини жадал ривожлантириш мақсадида уларга молиявий ёрдам бериш тўғрисидаги фармони ва шу муносабат билан 1 миллиард сўм маблағ ажратилиши бу ишларни амалга оширишда катта роль ўйнайди. Бундан буён хўжаликларнинг фойда олишини кўпайтириш, илғор иш усулларини қўлланиш учун имконият яратиш, айниқса ижара муносабатларини кучайтириш, ширкат ва деҳқон хўжаликларини, акционерлик жамоаларини тузиш диққат марказида бўлади.

Шу ўринда ишимиздаги камчиликларга ҳам тўхталмоқчиман. Шулардан энг муҳими район деҳқонлар уюшмалари ишини жонлантиришдир. Айрим жойларда ходимларимиз ўз вазифаларини яхши тушуниб етишмаётир. Шу боисдан уларнинг билимини оширишни мўлжаллаяпмиз. 24 май куни Самарқанд вилоятининг Ургут районида шу мавзуда амалий ўқиш ўтказилади.

Жойлардаги аҳвол билан танишганда бошқа нуқсонларга ҳам дуч келдик. Ҳозирга қадар 50 та районда уюшма раисининг ўринбосари йўқ, ишчи маҳкамаси тузилмаган. Демак, бу ерларда аъзолик бадаллари ҳам йиғилмаган. Кўпгина районларда ходимларимиз учун жой ажратилмаган. Масалан, Каттақўрғон районида аҳвол шундай. Биз районларнинг деҳқончилик-саноат уюшмалари раҳбарларидан ташкилотимиз бўлинмалари шаклланиб, оёққа туриб олишларига ёрдам кўрсатишларини илтимос қиламиз.

Уюшмамиз аъзолиги учун йиғилган бадал пулидан самарали фойдаланиш чоралари кўрилмоқда. Шу мақсадда «Узагропромбанк» қошида ўзимизнинг акционерлик ҳисобимизни очиб, кўмакка муҳтож хўжаликлар ва ташкилотларга имтиёзли тарзда қарз беришни йўлга қўймоқчимиз. Хуллас, қилинадиган ишлар жуда кўп. Уларни изчил амалга ошириб, ҳамиша деҳқонлар хизматида бўлишга интиламиз.

Ҳ. ЙУЛДОШЕВ,
Ўзбекистон ССЖ Деҳқонлар уюшмаси раисининг биринчи ўринбосари.

ФАОЛЛАР ЙИҒИЛИШИ

Қарши шаҳрида Қашқадарё вилояти партия, совет ва хўжалик фаолларининг йиғилиши бўлди. Партия ва совет идораларнинг ижтимоий-сиёсий вазиятни барқарорлаштириш ҳамда уюшқоқлик ва тартибни мустаҳкамлаш, ижтимоий адолат қоидаларига амал қилиш ва аҳолининг турмуш шароитини яхшилаш борасидаги вазифалари ҳақида вилоят партия комитетининг биринчи котиби, халқ депутатлари вилоят Советининг раиси Т. П. Хидиров маъруза қилди.

Йиғилиш қатнашчилари вилоятнинг барча меҳнаткашларига мурожаатнома қабул қилдилар.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби А. И. Икромов нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

ЖАРРОҲЛАР СЪЕЗДИ ТУГАДИ

22 май куни Тошкентда Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон жарроҳларининг бешинчи съезди ўз ишини тугатди.

Съездда жарроҳлик хизматининг иши атрофлича таҳлил этилди, уни такомиллаштириш, ташкилий жиҳатдан қайта қуриш йўллари белгилаб олинди. Аҳолига жарроҳлик ёрдами кўрсатишни яхшилаш учун маслаҳат бериш, касалликни аниқлаш бўлимлари ҳамда поликлиникалар тармоғини кенгайтириш, мия жарроҳлиги, травматология, урология ва жарроҳликнинг бошқа соҳаларидаги мавжуд ихтисослашган марказларини мустаҳкамлаш ва янгиларини ташкил этиш тавсия қилинди.

Жарроҳлик йўли билан даволанадиган беморларга асбоблар ва бир марта фойдаланадиган тизимлардан фойдаланишга ўтиш, тиббий ёрдамни компьютерлаштириш, энг яхши жарроҳларнинг тажрибасини барча шифокорларнинг кундалик амалий ишларига жорий этиш йўли билангина тиббий ёрдамни яхшилаш мумкинлиги таъкидланди.

Съезд ўзининг бундан кейинги йўлини — фан, техника ва тиббий амалиётни тўла-тўкис ривожлантириш йўлини аниқ белгилаб олди, жарроҳлик хизматини ташкил этиш масалаларида ягона тактикани режалаштирди.

(ЎзТАГ).

СССР ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

ТИЖОРАТ СОЛИҒИНИ БЕКОР ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар олий давлат идоралари раҳбарларининг «Мамлакатдаги вазиятни барқарорлаштириш ва тангликни тугатиш юзасидан шошилинч тадбирлар тўғрисида»ги қўшма баёнотига мувофиқ аҳолини ижтимоий жиҳатдан ҳимоялашни кучайтириш мақсадида ҳамда СССР ва республикалар ҳукуматларининг келишувига асосан СССР Вазирлар Маҳкамаси шу йил 19 май қарори билан рўйхатга мувофиқ ижтимоий муҳим кундалик зарур молларни сотишдан ва аҳолига кўрсатиладиган хизматлардан тижорат солиғи олишни бекор қилди.

Республикаларнинг ҳукуматлари маҳаллий ўзига хос хусусиятлардан ва иқтисодий шароитлардан келиб чиқиб, мазкур қарорнинг иловасида кўзда тутилган моллар ва хизматлар рўйхатини тўлдирадилар.

ТИЖОРАТ СОЛИҒИ СОЛИНМАЙДИГАН КУНДАЛИК ЗАРУР МОЛЛАР ВА АҲОЛИГА КЎРСАТИЛАДИГАН ХИЗМАТЛАР РЎЙХАТИ

ОЗИҚ-ОВҚАТ МОЛЛАРИ

Гўшт ва гўшт маҳсулотлари*

сут, сариёғ, пишлоқлар, мувқаймоқ, сузма ва бошқа сут маҳсулотлари

тухум, тухум кукуни, меланж

маргарин маҳсулотлари, ошпазликда ишлатиладиган ёғлар, эритилган ёғ ва овқатга ишлатиладиган бошқа ёғлар, майонез, нон ва нонбулка маҳсулотлари

ёрма ва ёрма маҳсулотлар

ун, крахмал

макарон маҳсулотлари

чой, қаҳва, какао ва улардан тайёрланган ичимликлар

туз

картошка ва картошкадан тайёрланган маҳсулотлар

сабзавотлар, полиз маҳсулотлари, мевалар, узум, резавор мева ва улардан тайёрланган маҳсулотлар (вино маҳсулотлари бундан мустасно).

балиқ ва балиқ маҳсулотлари*

ошпазлик маҳсулотлари, жумладан ярим фабрикатлар*

спиртсиз ичимликлар, минерал сувлар, пиво

болаларни овқатлантириш учун мўлжалланган маҳсулотлар, шу жумладан чет элда ишлаб чиқарилганлари

хусусий тарзда тайёрланган умумий овқатланиш маҳсулотлари, шу жумладан чакана савдо тармоғи орқали сотиладиган ана шундай маҳсулотлар*

қандолат маҳсулотлари (шоколадли қандолат маҳсулотлари ва қоғоз қутида сотиладиган маҳсулотлар, чет элда тайёрланган қандолат маҳсулотлари бундан мустасно).

ВАТАНИМИЗДА ИШЛАБ ЧИҚАРИЛГАН ЕНГИЛ САНОАТ МОЛЛАРИ

болалар учун моллар

жомакорлар

полимер (резина) пойабзал, кигиз пойабзаллар

трикотаж ва тикилган ич кийимлар, шу жумладан чойшаб, кўрпа ва ёстиқ жилдлари, дастурхонлар

пайпоқлар

қўлқоплар ва трикотаж бошмалдоқли қўлқоплар

МАДАНИЙ-МАИШИЙ ВА ХЎЖАЛИК МОЛЛАРИ

Мактаб дафтарлари, кундалик дафтарлар, расм чизиш ва чизмачилик альбомлари, нота дафтарлари, дарс жадваллари ва бошқа шунга ўхшаш буюмлар, болалар учун канцелярия моллари, мактаб дарсликлари, пионерлар анжомлари

ўсмирлар ва болалар велосипедлари, спортроллерлар, самокатлар, педалли автомобиллар ва тракторлар, манежлар, болалар аравачалари ва ҳоказо

болалар учун мебель, чана, болалар чанғилари

ўйинчоқлар, арча безаклари

фильмоскоплар, диафильмлар ва болалар учун мўлжалланган бошқа фотокино моллари

болалар мавзусидаги грампластинкалар

болалар ва мактаб ўқувчилари учун мўлжалланган спорт ҳамда саёҳат анжомлари

гугурт

сунъий кир ювиш воситалари

сумкалар, полиэтилен халталар

ток манбалари ва ёритиш лампалари

санитария-гигиена қоғози, қоғоз салфеткалар

атир совун ва кир совун

тиш ювиш пастаси ва кукуни, вазелин

болалар учун мўлжалланган парфюмерия-косметика моллари

табобатда фойдаланиладиган дори-дармонлар ва буюмлар

аҳолига сотиладиган керосин, печка ёқилғиси ва ўтин, кўмир, газ, электр энергияси

аҳолига кўрсатиладиган хизматлар: уй-жой-коммунал ва эксплуатация (шу жумладан уй ҳақи) хизматлари, почта, телеграф, телефон, алоқа хизматлари

болаларни мактабгача тарбия муассасаларида боқиш билан боғлиқ хизматлар.

*СССР Вазирлар Кенгашининг 1990 йил 12 ноябрдаги 1134-сонли ҳамда СССР Вазирлар Маҳкамасининг 1991 йил 19 мартдаги 105-сонли қарорлари иловаларида кўзда тутилган шартнома (эркин) нархларда аҳолига сотиладиган моллардан ташқари.

Қаловини топаётганлар

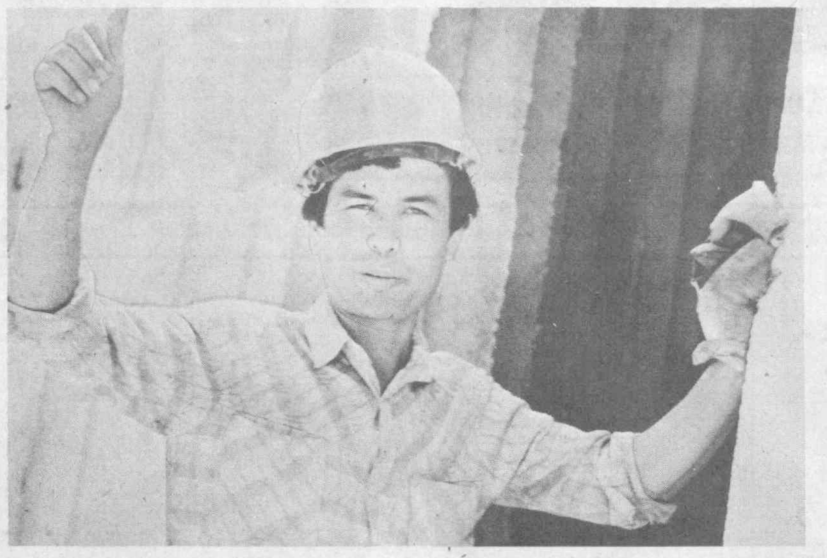

УНУМ РАҒБАТГА БОҒЛИҚ

Маъмурий - буйруқбозлик даврининг тартиботлари бугун ҳар биримизга аён. Турли минтақаларда жойлашган корхоналар сунъий тарзда бир-бирига шундай боғлиқ қилиб қўйилганки, улар учун зарур хом ашё мамлакатнинг олис бурчакларидан олинади. Ўзаро иқтисодий алоқалар чигаллашиб бораётган бугунги алғов-далғов кунларимизда бунинг салбий таъсири яққол намоён бўлмоқда. Натижада меҳнат жамоаларининг саъй-ҳаракати хом ашё, зарур ускуналар етишмаслиги туфайли кутилган самарани бермаётир. Бинобарин, олма пиш, оғзимга туш, деб ўтиришдан фойда йўқ. Излаган имкон топади. Бу ўринда Ўзбекистон ССР Давлат қурилиш комитети Фарғона ҳудудий-қурилиш бошқармасига қарашли Қапчуғай темир-бетон буюмлари заводини мисол қилиб кўрсатиш мумкин.

Корхонага ишбилармон коммунист Қодиржон Охунов директорлик қилади. Ташкилотчиликни йўлга қўйиш, материал-техника воситаларидан унумли фойдаланиш туфайли бу ерда яхши натижаларга эришиляпти. 1990 йил якунлари фикримизга далил. 2 миллион 750 минг сўм ўрнига 2 миллион 800 минг сўмлик темир-бетон маҳсулотлари ишлаб чиқаришга эришилди. Белгиланган режа 105,5 фоизга уддаланди. Халқ истеъмоли буюмлари тайёрлаш ҳам диққат марказида. Бошқача қилиб айтганда, 48 минг сўмлик пойдевор блоклари, керамзит-бетон уйлар, ғовакли ва девор плиталари, қувурлар ишлаб чиқарилиб, аҳолига сотилди. Бу кўзда тутилганидан анча зиёд.

Жорий йилда корхона жамоаси янада катта марраларни режалаштирган. 41 минг куб темир-бетон буюмлари ёки 3 миллион 800 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш мўлжалланаяпти. Аҳоли эҳтиёжларини ўйлаб, қурилиш ускуналари тайёрлаш янада кўпайтирилади. Фидокорона меҳнат, тинимсиз интилиш ўз самарасини бермоқда. Биринчи чорак бўйича белгиланган режа 155 фоизга бажарилди. 13 минг 600 куб ўрнига 14 минг 162 куб темир-бетон буюмлари ишлаб чиқарилди. Аҳолига пулли хизмат кўрсатиш соҳасидаги натижалар ҳам қувончли.

Корхонада 186 киши меҳнат қилади. Биз яқинда бу ерда бўлиб, жамоа амалга ошираётган бунёдкорлик ишлари билан танишдик. Арматура, қолиплаш, буғлаш цехларида эрта-ю кеч меҳнат жўшқин. Чаққон қўллар тиним билмайди. Ҳар дақиқа ҳисобда. Арматура цехи бошлиғи Маҳамадали Абдураҳмоновни ишчилар даврасида учратдик.

— Аҳилликда гап кўп, — дейди у. — Эришилаётган ютуқлар ана шу мезон билан белгиланади. Узоққа бормайлик. Набижон Нуриддинов ва Аминжон Аҳмедов бошлиқ бригадалар ўзаро мусобақадош. Улар басма-басига меҳнат қилишиб, белгиланган топшириқларни бекаму-кўст уддалашаяпти. Бу борада Мустафоқул Турдиматов, Икромжон Халилов, Ўринбой Маллаев каби илғорларнинг ҳиссаси катта бўлаётир. Улар тайёрлаган бетон плиталар, арматуралар пишиқ-пухталиги билан ажралиб туради.

Дарҳақиқат, шундай. Касбга садоқат, ижодий изланиш, бунёдкорлик меҳнат жараёнида яққол намоён бўлаяпти. Эргашали Азимов, Абдубосир Баҳриддинов, Ғуломжон Абдураҳимов бошлиқ бригадаларнинг жамоалари ҳам ўзаро беллашувда пешқадамликни қўлдан беришмаётир. Асосий мақсад сифатли маҳсулот тайёрлаш, буюртмаларни ўз вақтида ва кўнгилдагидек бажаришга қаратилган.

— Бозор иқтисодиёти жамоадаги муҳитга таъсир кўрсатяптими? — сўраймиз корхона директори Қодиржон Охуновдан.

— Шак-шубҳасиз. Нарх-наво ошганлиги пулнинг қадр-қимматини пасайтириб юборди. Ана шундай шароитда меҳнаткаш турмуши ҳақида ғамхўрлик қилиш асосий вазифамиз бўлиши лозим. Эндиликда одамлар бир марта овқатланиш учун олдингига нисбатан икки-уч ҳисса кўп ҳақ тўлашаяпти. Шуни эътиборга олиб, ишчи-хизматчиларга корхона жамғармаси ҳисобидан 50 сўмдан қўшимча пул бераяпмиз. Ҳозир уларнинг ҳар бири жами 110 сўмдан компенсация олаяпти. Ҳа, деган туяга мадад. Тушлик учун ҳар ходимга бир сўмдан пул ажратилаяпти. Вилоятдаги хўжаликлар билан тузилган шартномага асосан гўшт, сабзавот, мева-чева, полиз маҳсулотлари олиб келиб, ишчиларга арзон нархда сотишни йўлга қўйганмиз. Шахсий уй-жой қуришни истовчиларга яқиндан ёрдам кўрсатилаяпти. Корхона ҳузурида ёрдамчи хўжалик мавжуд. Балиқ боқиб ўстириладиган бир гектарлик сунъий кўл, икки гектар майдонда янги боғ-роғ барпо этилди. Иссиқхонамизда ўстирилган гуллардан уч минг сўмга яқин даромад қилдик. Яқин келажакда чўчқачилик хўжалигини ташкил қилиш ниятидамиз. Моддий манфаатдорлик чакки эмас. Ишчи-хизматчиларнинг ўртача ойлик маоши 400—500 сўмни ташкил этмоқда. Меҳнат унумдорлиги кўп жиҳатдан моддий ва маънавий рағбатлантиришга боғлиқ. Биз буни тажрибада синаб келаяпмиз.

Ҳақ гап. Инсон меҳр ва эътиборга ҳамиша ташна. Ўз имкониятларини рўёбга чиқариши учун унга етарли шароит зарур. Корхонада бу масалага катта аҳамият берилаяпти. Бир мисол. Рационализаторлик ва ихтирочилик ҳаракатига кенг йўл очилганлигини алоҳида таъкидлаш жоиз. Йил охиригача 12 та ихтирочилик таклифини ишлаб чиқаришга жорий этиш, шу ҳисобдан анчагина маблағни тежаб қолиш режалаштирилаяпти. Собиржон Абдураҳимов, Сайдаз Эрматов, Карим Эркабоев каби янгилик ижодкорлари ўз изланишлари билан корхона иқтисодини мустаҳкамлашга муносиб ҳисса қўшаётирлар.

— Бозор шароитида ишлаш осон кўчаётгани йўқ, — суҳбатга қўшилди завод бош инженери А. Файзуллажонов. — Муаммолар тобора қалашиб бормоқда. Корхонани қайта таъмирлаш ва кенгайтириш масаласи кун тартибида турибди. Карьер хўжалиги қувватини оширишимиз зарур. Тайёрланган маҳсулотларни қурилиш ташкилотларига етказиб беришда талай қийинчиликларга дуч келаяпмиз. Ўзингиз тасаввур қилинг: қувур плита, уй блоклари машиналарга юкланиб, Олтиариқ темир йўл станциясига келтирилади. Оралиқ масофа 10—15 чақирим. Вагон ажратилмаса, тамом. Яна қайтариб олиб келишга мажбурмиз. Бунинг учун қанчадан-қанча ошиқча маблағ, ёнилғи сарф бўлишини таъкидлашга ҳожат бўлмаса керак. Биз Олтиариқ темир йўл станцияси атрофидан юк ортиш ва тушириш учун махсус жой ажратиб берилишини сўраб, мутасадди ташкилотларга бир неча бор мурожаат қилдик. Афсуски, натижа бўлмаяпти.

Ҳозирги кунда кўп нарса иқтисод ва тежамкорлик мезони билан ўлчанаётир. Бу бежиз эмас. Юқорида тилга олинган муаммолар қанча тез ҳал этилса, шунча яхши. Жорий йилда завод жамоаси олдида катта вазифалар турибди. Уларни муваффақиятли бажариш учун янги манбаларни излаб топиш, мавжуд куч ва имкониятлардан самарали фойдаланиш муҳимдир.

А. ТУХТАСИНОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

СУРАТЛАРДА: 1. Корхона директори Қодиржон Охунов(чапдан) ҳамда қолиплаш цехининг илғор ишчиси Қобилжон Тошпўлатов. 2. Пешқадам бригада бошлиғи Ғуломжон Абдураҳмонов иш устида.

Л. КИМ олган суратлар.

ИҚТИСОДИЁТ ЖАБҲАСИДА

КОРХОНА ҚАЙТА ЖИҲОЗЛАНМОҚДА

Қўқон дон маҳсулотлари комбинати ўз ишини вақтинча тўхтатди.

Қўқонликлар мураккаб вазифани мустақил ҳал этишга аҳд қилдилар. Бу мақсад учун қарийб беш миллион сўм сарфлаш мўлжалланган. Бу ерда эскириб қолган дастгоҳлар ўрнига Ватанимизда ва Швецияда ишлаб чиқарилган юқори унумли машина-ускуналар ўрнатилади. Бу қўл меҳнатини кескин камайтириш имконини беради.

Реконструкциядан кейин йилнинг ҳар чорагида 7 минг 300 тонна олий нав ун тайёрлаш мўлжалланган. Ҳозирга қадар Фарғона вилояти комбинатларида олий нав ун тайёрланмас эди. Бундан ташқари шаҳар дўконларида қадоқлаш цехлари барпо этиш режалаштирилмоқда. Бу цехларда комбинат маҳсулоти 2—3 килограмм вазнда қоғоз халталарга солинади.

— Агар ўтган йили корхонанинг йиллик даромади 5 миллион 300 минг сўмни ташкил этган бўлса, қайта жиҳозлашдан кейин бу рақам 7 миллион сўмга етиши керак,— дейди комбинатнинг бош иқтисодчиси Б. Қосимов.—Ишчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақи 228 сўмдан 350 сўмга етади.

Август ойидаёқ комбинат жамоаси иш бошлайди.

ТАДБИРКОРЛИК

Ильичёвскдаги пайпоқ тўқиш фабрикасининг марказий бухгалтериясида саккиз ходимнинг ишини компьютерлар бажармоқда. Бу компьютерларни махсус техник маълумотга эга бўлган атиги икки оператор бошқаряпти. Компьютерлар жамоага ҳар ойда қарийб ўн минг сўмни тежаб қолиш имконини беради.

— Одамлар ишсиз қолишмади, албатта,— дейди фабрика директори О. Раҳимов.— Биз кенг истеъмол моллари тайёрлаш цехи бунёд этдик. Бўш қолган ходимлар қайта тайёргарликдан ўтишганидан кейин шу цехга юборилди. Бу цехда ҳозирнинг ўзида иш жойлари аттестациядан ўтказилгандан кейин бўшаб қолган ўттиздан ортиқ киши меҳнат қилмоқда. Яқинда қисқартирилган мутахассислар ҳам қурилиш кооперативида ўзларига кўнгилдагидек иш топдилар, у ерда асосан эркаклар ишлашмоқда. Улар ҳозир чойхонаси, бари, саунаси ва табобат пункти бўлган «Саломатлик» комплексини қуришяпти.

Тўғри, фабрикада ҳали муаммолар кўп. Хом ашё етказиб берилиши ана шундай муаммоларнинг энг асосийсидир. Лекин бу жамоага бир маромда ишлаш, мутахассисларни қайта тайёрлаш йўлларини излашда халал бермаяпти. Бозор иқтисодиётида уюшган, юқори малакали жамоагина рақобатга бардош бериши мумкинлигини бу ердагилар яхши билишади.

САМАРАЛИ САФАР

Хоразм ташқи иқтисодий ҳамкорлик уюшмаси вакилларининг Хитойга сафари муваффақиятли бўлди. Хоразм вакиллари кенг истеъмол моллари ишлаб чиқарадиган бир қанча фирмалар билан аҳдномага эришдилар. Унда Урганчда ва вилоятнинг бошқа шаҳарларида бир нечта Совет-Хитой қўшма корхонаси барпо этиш кўзда тутилган.

— Асосий эътибор кичик ва самарали корхоналар ташкил этишга қаратилмоқда,— дейди Хоразм ташқи иқтисодий ҳамкорлик уюшмасининг бош директори А. Сотимов.— Биринчи навбатда ипакчилик, трикотаж, пайпоқ тўқиш каби тармоқларни ривожлантирамиз. Айни пайтда барча кичик қўшма корхоналарни ишлаб турган завод ва фабрикалар ҳузурида очмоқчимиз.

ЧЕТ ЭЛ БОЗОРИГА

Намангандаги «Совхалижа» Совет—Қувайт қўшма корхонасида янги «Микро» термоэлектровентилятор кўплаб ишлаб чиқарила бошланди. Бундай вентилятордан радиотехникадан тортиб, авиация саноатигача бўлган соҳаларда фойдаланиш мумкин.

Ҳозирнинг ўзидаёқ маҳсулотнинг дастлабки туркуми фуқаро авиацияси Ўзбекистон бошқармасининг Самарқанд ва Бухоро бўлинмаларига жўнатилди. Оғирлиги атиги 300 грамм бўлган «Микро» термоматериаллар ишлатиш билан боғлиқ электр монтаж ишларини бажариш, шунингдек пластмассани пайвандлашда фойдаланиш учун мўлжалланган. Мутахассислар Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида қўшма корхонанинг янги маҳсулоти билан танишиб, унга юқори баҳо бердилар.

«Микро»нинг ниҳоятда пишиқ-пухталиги ва жуда арзонлиги унинг ўзига хос хусусиятидир. Бу йил қўшма корхона ишлаб чиқарган термоэлектровентилятор л а р Хитой билан Ҳиндистон фирмаларига жўнатилади.

Нуқтаи назар

ҲАЛОЛ ЯШАШ ГАШТИ

Ҳаётнинг гўзал неъмати кўп. Кимдир унинг лаззатларидан баҳраманд бўлади, кимдир бамисоли капалакдек умр кўриб, орзулари армонга айланади. Самарали умр кўрганлар, ҳалол яшаганлар номи тарих саҳифаларида абадул-абад битилади. Бунга мисоллар кўп.

Ҳалол яшаш ва ҳалоллик нима ўзи? Сиз унга қандай жавоб берган бўлур эдингиз? Ҳаёт, рўзғор ташвишлари билан бўлиб, балки бу ҳақда бош ҳам қотирмагандирсиз?!

Мактабда, олий илмгоҳларда, davраларда бизга «ҳалол, покиза» бўлиш лозим деб ўгит беришади. Кўпчилигимиз ҳали мактаб ёшимиздаёқ далага чиқиб кетмон чопдик. Ота-онамизга ёрдам бердик. Қишлоқ хўжалик экинлари борки, уруғини қададик. Энг ёмони, тўрт томони уфқларга туташ далаларда бошимиздан «қанотли дўстларимиз» бутифос сепганида қочишга улгуролмадик. Қаерга ҳам қочардик. Ўнгу сўлимиз пахтазор. Ахир, пахта уруғини остонамизгача экишарди-да.

Лекин пахтамизга адолат юзасидан ҳақ тўланмади. Йил ўн икки ой ҳаловатни билмаган, киприкларида уйқу қолган, санаторийларни газеталарда ўқиб, ойнаи жаҳонда кўрган бобо деҳқон, чақа билан кун кўрди. Ўғлига тўй қиладими, келин туширадими — бўйнигача қарзга ботди. Шуларни эслаганимда ҳалоллик тўғрисида ўйлаб қоламан.

Муаммолар жумҳуриятда бўлгани каби Бухорода ҳам бисёр. Вилоят ижроия қўмитаси раиси ўринбосари, план-иқтисод бош бошқармаси бошлиғи С. Ҳусановнинг эътироф этишича, ўтган йили вилоят аҳолисининг пул даромадлари миқдори иттифоқ даражасининг 60 фоизини, хизмат кўрсатиш, маҳсулот истеъмол қилиш эса 65—67 фоизини, уй-жой билан таъминлаш даражаси 75 фоизини, тиббиёт пунктлари билан таъминланиши 64 ва болалар боғчалари билан таъминланиши 53 фоизни ташкил этди. Гўшт, сут, қанд ва картошка истеъмол қилиш бўйича вилоятимиз нафақат мамлакатда, балки жумҳуриятда ҳам охирги ўринларда.

Яширишнинг ҳожати йўқ. Бозор иқтисодиёти истиқболини ҳозир ҳеч ким аниқ тасаввур қила олмаяпти. Унинг келажаги биз учун порлоқми? Бозор жамиятимиз учун синалмаган йўл.

Ҳайриятки, Ўзбекистонимиз жаннатмакон юрт. Тупроғи зар. Мадори қуриб бораётган, биздан мадад кутаётган она-замин саховатини барибир дариғ тутмаяпти. Деҳқон элни едиради, кийдиради. Лекин унинг меҳнатига яраша ҳақ тўланяптими? Қиёслаш учун бир мисол келтираман. Бир литр «Пепси-кола» ичимлигининг нархи 1 сўмдан зиёд. Сигир танасида неча марта айланиб, соғилаётган шифобахш сут унинг олдида арзимас баҳода сотилади. Энди таққослаб кўринг. Қайси бирини етиштириш қийин? Ҳурматли муштарий, сиз тўғри тушунинг: мен сут нархини оширишни қўяётганим йўқ. Нархлардаги адолатсизликни айтаяпман, холос.

Яна бир ечимини кутаётган муаммо. Хато қилмайдиган инсон йўқ. Ёки билмасдан киши жиноят қилиб қўйиши мумкин. Шунда унинг жазо олиши тайин. Кейин уни маълум муддатга озодликдан маҳрум қилишади. Энг ёмони жазони баъзи ҳолларда жумҳурият ҳудудидан ташқарида ўтайди. Худди ўзимизда жой йўқдай. Ашаддий жиноятчи бўлса майлига эди. Биринчидан, маҳбус бегона юртнинг иқлимига кўникиши керак, иккинчидан, у тил ўрганишда қийналади (ахир, ҳамма ҳам рус тилини билмайди-ку). Жумҳуриятимизда ишчи кучи зарур бўлган пайтда уларни четга олиб чиқиш шартмикин. Яна адолат тўғрисида ўйлаб қоламан. Қамоқдан озод бўлиб қайтган кишига муносабат қай аҳволда. Сизу биз уларга қўл силтаб қўйсак такрорий жиноятларга қўл уришади-да!

Яхшики, дунёда ҳалол, пок одамлар кўп. Лекин мени бир нарса қийнаб келади. Қўли эгри, олғир одамлар ҳалол меҳнат қилаётганлардан яхши яшамоқда. Уларнинг ақидаси бор: «Бетимнинг қалини — жонимнинг ҳузури».

Когон районидаги раҳбарлардан бири бошқа ташкилотда ишлайдиган жуфти ҳалоли номига ўз идорасидан енгил машина расмийлаштирмоқчи бўлди. Имижимида ҳужжатлар тайёрланди. Афсуски, калта ўйлаган экан, миси чиқди. Негадир жамоаси уни кечирди. Ёпиқ қозон ёпиқлигича қолди.

Бир ҳаётий мисол. Қишлоқ муаллими яхши кунларга, рўзғорга яраб қолар деб енгил машина олиш учун ариза ёзиб, навбат кутади. Баъзилар қарорни «шунчаки» олиб бўлмайди, дейишибди унга. Лекин у бу «йўл»ни тутмабди. Шундан кейин одамларнинг унга ҳурмати ошди.

Ушбу сартлардан сўнг «ҳалоллик, ҳалол яшаш нима» сўроғига қисман жавоб топгандай бўлдим. Менимча, ҳалоллик — она сути қадар пок туйғу, у — ҳақгўйлик, рўйи ростлик, эзгу самимиятдир. Ҳалоллик мардликдир.

В. ЮСУПОВ.

ШАРБАТ ДАЛАСИ

Иштихондан Қўшработ томон кетишда катта асфальт йўл ёқасида «Узумзор» деган бекат бор. Шу ердан чапга бурилсангиз, азал-азалдан соҳибкорлар макони — Қийқим қишлоғи бошланади.

Ҳамроҳим — Оқтепа қишлоқ Кенгашининг раиси Марди ака Мирқосимов манзил томон бошлаб борар экан, узумчиликка ихтисослаштирилган Свердлов номли давлат хўжалигининг бугунги ҳаётидан сўз очди.

— Хўжалигимизда 1544 хонадон бор, — дейди у. — Элимиз қадим-қадимдан соҳибкор.

Яшилликка бурканган токзорлар олис-олисларга ястанган. Ток новдаларида шиғил ғуралар. «Ҳозир жавзо, — ўйлайман дилимда. —Булардан саратон охири, асаднинг бошларида шарбат тома бошлайди».

Алпомиш келбат бир киши ҳузуримизга пешвоз чиқди. Қадрдоним Улош ака! Бу токзорлар унинг бригадасига қарайди.

Улош Рўзибоев 1971 йилдан бери шу бўлимда мева-узумчилик бригадаси бошлиғи бўлиб ишлайди. 61 гектар токзори бор. 2,5 гектар ер олчазор. 1 гектар майдонга эса сабзи-пиёз, 3 гектарга маккажўхори экилади. Улардан доимо юқори ҳосил етиштирилаяпти. Бригаданинг 6 гектар тутзори ҳам мавжуд. Ҳар мавсумда 30 қути ипак қурти парвариш қилинади. Шаҳодат Ирсолиева ўтган йили 1,5 қути уруғдан аъло навли пилла олди. Бу йил ҳам нияти катта. Ҳалима Норқулова, Карима Рўзибоева, Улбуви Синдорова сингарилар ҳам ҳар қути уруғдан 100—120 килограмм ҳосил топширишмоқчи.

Токзорда иш қизғин. Баъзи ерларга жўяк олиниб, сув таралаяпти. Айримларида тупроқнинг таги чуқур чопилиб, бегона ўтдан тозаланаяпти. Ҳадемай, хомток қилишга ёппасига киришилади.

Бригада соҳибкорларининг мўл ҳосилга ишончи сарбаланд. Барча токзордан жами 545 тонна маҳсулот тайёрланади. Бултур гектаридан 125 центнердан ҳосил олиниб, давлатга режадан ташқари 78 тоннадан ортиқ узум топширилган эди.

Бригада токзорлари шартнома асосида 72 та оилавий звенога тақсимлаб берилган. Тожи Синдорова, Омон Раҳимов, Тўйчи Эргашев, Расул Жуманов, Гулчеҳра Нарзуллаева, Карима Рўзибоева, Нурсалат Гадоева бошлиқ звеноларда ҳосил нишоналари кўзни қувонтиради. Улар гектаридан 200 центнердан ошириб узум етиштиришни мўлжаллашаяпти.

— Бунга ишонаверинг,— дейди Улош ака. — Ишчиларимизнинг лафзи ҳалол! Аммо бизда моддий манфаатдорлик оз. Бир килограмм узумни давлатга 48 тийин атрофида сотамиз. Майизники эса 3—3,5 сўм. Бундай баҳолаш инсофдан эмас. Ишчиларимизга (йилнинг 7 ойи давомида, яъни апрель-октябрь) тўланаётган ойлик иш ҳақи атиги 70 сўмни ташкил этади. Бу билан тирикчилик ўтадими?!

Бозор иқтисодиёти чўнтакка «юк» бўлган ҳозирги пайтда соҳибкорларни ҳам ўйлаш керак. Айни пишиқчилик пайтида бозорда узумнинг ҳар килоси 2—3 сўмдан пастга тушмайди. Майизни-ку, қўяверинг. Бозордаги нарх кунора осмонга сапчиб турибди.

Дарвоқе, Улош ака Рўзибоев 12 фарзанднинг отаси. Умр йўлдоши Карима опа — Қаҳрамон она. Фарзандларидан — Фахриддин бўлимда агроном, Баҳодир — иқтисодчи, Зафар падари изидан бораяпти: боғдорчилик курсини тугатиш арафасида. Бу оилада ўқитувчи ҳам, ўқувчи ҳам, айни пайтда йигитлик бурчини ўтаётган аскар ҳам — ҳамма-ҳаммасидан бор.

Улош ака қишлоқ Кенгаши депутати. Партия аъзоси, кўпгина мукофотлар ва нишонлар совриндори...

— Бу токзорлар оддий токзорлар эмас, шарбат даласи,— кулди Улош ака.— Узум пишганда галинг!..

А. ТУРДИЕВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ХАБАРЛАР ОҚИМИДАН

МИНСК. Белоруссия Компартияси Марказий Комитетининг котибияти БКП Компартияси Марказий Комитетининг собиқ биринчи котиби Петр Миронович Машеров номли еттита стипендия таъсис этиш тўғрисида қарор қабул қилди. Бу стипендиялар 1991—1992 ўқув йилидан бошлаб олий ўқув юртларининг талабалари ҳамда аспирантларга ўқишда эришган алоҳида ютуқлари, фаол илмий ишлари ва жамоатчилик фаолияти учун бериладиган бўлади. Айни вақтда Белоруссия Компартиясининг ижтимоий-сиёсий ва гуманитар фанлар соҳасидаги учта мукофоти ҳам белгиланди.

●

ДУШАНБЕ. Хайрия ишлари тижорат фаолиятидан баҳраманд бўлиши лозим — Душанбеда ташкил этилган Тожикистон — Австралия «Меҳр-мурувват» деб аталган қўшма ваколатхонаси ана шунга амал қилади. У ногиронларга, етим-есирларга ва камбағал фуқароларга ёрдам беради, табиий офат натижасида жабрланган жумҳурият фуқароларини ўз оталиғига олади.

●

ЕРЕВАН. Санъат мактаби — соғлиқни тиклаш маркази. Зилзиладан жабрланган Кумайра шаҳрини тиклаётган Россия бинокорлари унинг ёш аҳолисига ана шундай кўп тармоқли муассасани совға қилдилар. Маҳаллий «онла» хайрия жамияти ана шу марказни ташкил этишда ташаббус кўрсатди. Янги мактабда суратқашлик, ганчкорлик, макраме, металл ва ёғочга ишлов бериш тўгараклари, спорт зали, кутубхона, кинозал бор. Ўқувчилар емакхонада текинга овқатланадилар. Улар учун умумтаълим мактаби дастури асосида дарс ўтказилмоқда.

●

ЛЕНИНГРАД. Ленинградда янги «Сенкопа» рўзномасининг биринчи сони чиқди. Бу рўзнома жаз ихлосмандларига мўлжалланган. Бу жаз ахборотномаси бўлиб, аср мусиқасидаги энг қизиқарли йўналишлардан бири тўғрисида тарихий ва замонавий материаллардан иборат кенг кўламли мақолаларни босиб чиқаради. ТАСС Ленинград бўлими, Ленинград концерт арбоблари уюшмаси, «Интержаз» фирмаси ва жаз мусиқаси маркази рўзномани таъсис этдилар.

●

КАЛУГА. Маҳаллий радиолампа заводининг ишчилари ленинча шанбаликда ишлаб топилган маблағдан 50 минг сўмни оталиқдаги мактабга ўтказдилар. Бу пуллар мактаб ошхонасидаги тушликлар нархини арзонлаштиришга сарфланади.

(ТАСС).

ҲАЗРАТИ ДЕҲҚОН

Ҳурматли муштарийлар ёдида бўлса керак, ўтган йили назарбеклик халқ селекционери Ўринбой Каримшоев ҳақида ёзган эдик. Ўринбой ака бундан ўттиз йилча муқаддам машинада териш мумкин бўлган помидор, май ойида пишадиган қовун-тарвуз, терилгандан кейин ҳам ўн кунлаб сарғаймайдиган бодринг ва бошқа сабзавот, полиз экинларининг янги навларини яратган. Шундай кезлар бўлдики, олимлар бу ишларни ғойибона эшитиб ишонишмади, ҳатто сохтачилик деб баҳолаганлар ҳам топилди. Вақт-соати билан С. Юнусов, Ғ. Мавлонов каби академиклар, бошқа катта олимлар келиб ишни кўрдилар. Миришкор деҳқон турли диплому унвонларга эга олимлар ишлайдиган бутун бошли илмий-тадқиқот илмгоҳлари жамоалари қилолмаган ишларни бажарган, сабзавотчиликдаги қатор муаммоларни кичик далада ҳал этиб қўйган эди. Деҳқончилик маданияти юксак бўлган Болгариядан келган вакиллар «деҳқончиликда афсона яратилибди» деб баҳоладилар.

У яратган «Наврўз» қовун-тарвузларини АҚШ Президенти бўлган Р. Никсон ҳам татиб кўрган. Ширин-шакар неъматлари неча бор Кремлга олиб кетилган. Лекин Ўринбой аканинг эзгу нияти янги навларни ўлкасига, халқига совға қилиш, мўл-кўлчилик, тўқ, фаровон турмуш учун ҳисса қўшиш эди. Афсуски, булар армон бўлиб қолди, холос. У 1968 йили Бутуниттифоқ кўргазмасида бош совринни олганида катта-катта олимларнинг ҳам назари тушди ва Москвага таклиф этдилар. Ўшанда жаҳонга машҳур олим, академик Тараканов «Даврдан камида 30—40 йил олдинга ўзиб кетибсиз. У ерда сизни тушунишмаса керак. Чунки асосан пахта билан шуғулланишади-да», деганди. Бу гаплар ҳақиқат эди.

Бултур «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасида «Ҳазрати деҳқон» мақоласи чоп этилгач, жумҳуриятимизнинг турли бурчакларидан хатлар кела бошлади. Қизиқиш кучайди. Олис районлардан ҳам одамлар Ў. Каримшоев ҳузурига ташриф буюришди. Ҳар бир барг тагида иккита-учта шиғил ҳосил туккан бодринг палакларини кўриб, бу деҳқон «рўзномада мақталганидан ҳам зиёда эканку, давлат уруғчилик ташкилотлари юбораётган навдан 3—4 марта кўп ҳосил беракан» дейишди. Полиз, сабзавот уруғларидан оз-оз олиб кетишди. Кейинроқ Ўринбой акага миннатдорчилик билдирилган мактублар йўллашди. Бухоро районидаги «Ленин йўли» жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси Ғофир Шукуров мақолани ўқиб, бош агроном Мажид Муҳамедовни Назарбекка юборди. Селекционер камтар, меҳнаткаш, ишига фидойи одам. Бухороликларга помидор, тарвуз, булғор қалампири уруғларидан берди. Яқинда бу колхоздан келган вакил ҳалиги навлардан мўл ҳосил етиштирилганини айтди.

Чироқчи районидаги Ҳамид Олимжон номли давлат хўжалигидан Абдураҳмон Бобоев олиб кетган уруғни экиб, жорий йил учун бир неча килограмм бодринг уруғи тайёрлабди. Бўкалик Зиёд ака «Наврўз» навли қовун-тарвузлардан юқори ҳосил олаётган экан. Ҳатто Жарқўрғон районидаги қурилиш конструкциялари комбинати ишчиси Рўзи Тоғаев ҳам рўзномани ўқиб, уруғ излаб келибди.

Афсуски, айрим кишилар, хўжаликлар янгиликка интилаётган пайтда уруғчилик ташкилотлари, илмий-тадқиқот илмгоҳлари мутасаддилари бирон-бир садо бермадилар. Ахир янги навлар яратиш, танлаш, кенг ёйиш, мўл-кўлчилик учун замин яратиш уларнинг бурчи эмасми? Ҳали ҳам эски усулдан, хонапаймона услубидан воз кеча олмаяптилар, шекилли?!

Аввалги мақолада жумҳурият «Сортсемовошч» бирлашмаси бошлиғи Низомиддин Хўжаевга мурожаат этганимизда шундай деган эди: «Мен у одамни билмайман, шунингдек бундай навни ҳам эшитмаганман. Уни хўжаликларимизда экишга рухсат берардим...».

Шундан бери орадан ярим йилдан ортиқ вақт ўтди, лекин бу ташкилотдан халқ селекционерининг уйига на бир одам келди ва на бу ишга қизиқишди. Шу ўринда олдинги мақоламиздан яна бир неча жумлани келтиришни лозим топдик: «Энди Калинин районидаги «Хасково» давлат хўжалиги 3-бригадаси бошлиғи Ҳусан Кенжабоевнинг фикрини эшитинг:

— Бултур Ўринбой ака яратган бодринг навини бир сотих ерга экиб кўрдик. Ҳосилдор экан, дастлабки теримдаёқ режа бажарилди. «Сортсемовошч» берган уруғлар палакларининг ўн гулидан бири найчалаб мева тугади. Ў. Каримшоевники эса гулладими, ғуж-ғуж ҳосил қилади. Бир бўғиндан кетма-кет уч найча пайдо бўлади. Ўрни келганда айтай, «Сортсемовошч» уруғлари бизни қониқтирмайди. Шолғом, турп, сабзи уруғини келтиришди. Патак илдиз бўлиб, жуда оз ҳосил берди. Бултур сабзини қанча парвариш қилмайлик, тузук ҳосил олиб бўлмади. Меҳнатимизга куйиб қоляпмиз».

Ҳа, халқ қўлида сара уруғлар бор, лекин «Сортсемовошч» бирлашмаси мутасаддиларининг эътибори қаёқдалигини билиш қийин. Янги ташкил топган Қишлоқ хўжалиги вазирлиги бу масалага алоҳида диққат билан қараса, айни муддао бўлур эди. «Сортсемовошч» бирлашмаси раҳбарларидан эса аниқ жавоб кутамиз.

* * *

Ўринбой ака билан суҳбатлашиб ўтирибмиз. Давлат раҳбари бошқа юртдан олиб келган бир неча дона уруғни иккита катта илмий-тадқиқот илмгоҳи етиштира олмай, у етиштирганда «бизни доим гапга қўясиз» деб вазирнинг тазйиқи остида қолгани рост. Эҳ-ҳе, бу одам кашфиёт даражасидаги юмушларни қилиб, кўп савдоларни бошидан кечирган. Ишини кўрсатиб, катта идоралар остонасига боришдан воз кечди, аммо янгилик яратишдан толмади.

— Ишлайдиган, ақлни пешлайдиган вақт келди, — дейди у ўйчан ҳолда. — Арзимаган нарсаларга жанжал кўтаравермай доноларча иш тутилиб, тадбиркорлик билан меҳнат қилинса, ўлкамиз энг бой мамлакатга айланиши ҳеч гап эмас. Билишимча, ер куррасида биздаги табиий бойликлар мамлакат у ёқда турсин, бирор қитъада йўқ. Муҳими, ҳалол меҳнат учун шароит яратилди, эркинлик берилди. Давлат шундай қийин вақтда ҳам ўзингни ўнглаб ол, деб қарз бераяпти, тер тўк, фаровон, яша, деяпти. Озмунча ер бўлиб берилдими. Энди фақат ишлаш ва яна ишлаш керак!

Фаол ҳаёт Ўринбой ака учун инсоний қонуният бўлган. Тақдир тақозоси билан катта давралардаги тортишувларда иштирок этган, йирик кўргазмаларнинг совринларини олиб юрган. Кўп воқеаларнинг шоҳиди бўлган. Шулардан бирини эслаб қолди.

Бундан йигирма-ўттиз йил олдин ҳам қисқа вақт деҳқонларга ерни шартнома асосида бўлиб бериш расм бўлганди. Бу «звено усули», «қозиқча» ва бошқа номлар билан аталди. Бир одам Қорақалпоғистонда давлат хўжалиги билан шартлашиб, беда уруғи учун ер олган. Ўша кезларда ҳар гектардан ўртача 100 килограммдан уруғ олинган. Ижарачи давлатга гектаридан 300 килограммдан топширишга, қолганини ўзида олиб қолишга аҳдлашган. Уста деҳқон гектаридан 800 килограммдан уруғ етиштирган. Лекин унга 500 килограммдан тегиши буйруқбозларга ёқмаган.

Худди шу пайтда Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг катта мансабдорларидан бири унинг даласига бориб қолган-у деҳқон унга шикоят қилган:

— Сенга давлатникидан шунча ортиқ тегадими? Ер бермасак нима қилардинг? Айтганинг бўлмайди, — деган у.

Шартга риоя этилмагач, деҳқон бу ерни тарк этган. Мансабдор қолганларга: «унинг нима қилганлигини кўрдиларинг, энди ўзларинг қойил қилаверасизлар» деган.

Хўжалик аъзолари ўша одамнинг иш услубини андоза қилишади. Лекин ҳалиги ҳосилнинг чорагини ҳам олишолмайди.

— Айтмоқчиманки, деҳқонлар ҳам олимлар каби ҳар хил даражада, — дейди Ўринбой ака. — Биров қилган ишни иккинчиси бажаролмайди. Ўз касбининг устасига, тажрибали миришкорларга эркинлик бериш керак.

1967 йил апрель ойида Тошкент вилоятида қишлоқ хўжалиги ходимларининг эртаги экинларни экиш ва парваришлаш мавзуига бағишланган катта йиғини бўлди. Ҳамма фикрини билдирди. Шунда минбарга чиққан Ўринбой Каримшоев мулоҳазаларидан сўнг ҳозир даласида картошка пишганини айтди. Зал бир чайқалгандек туюлди. Ғовур-ғувур, жонланиш сезилди. Лекин шу дам кутилмаган воқеа юз берди. Вилоят партия қўмитасининг биринчи котиби луқма ташлади:

— Қандай қилиб етиштира олдингиз?

— Плёнка остида эккандим, агротехникаси бундай бўлди...

— Ие, плёнка бодринг, помидорни ёпишга бериладику. Бу одамни мақташ эмас, қамаш керак!

У вақтларда вилоят партия қўмитасининг гапи отилган ўқ билан баравар эди. Зал сув қуйгандек жимжит бўлиб, ҳамманинг гапи ичида қолди.

Эртасига Калинин район партия қўмитасининг иккинчи котиби И. Деревянко бошлиқ беш кишидан иборат текширув гуруҳи келди. Вилоят ва райондаги кўп раҳбарлар, сабзавоткорлар, полизчилар уста миришкорни яхши танишар, ҳурмат қилишарди.

— Ўринбой ака, нима қилардинг плёнка ёпиб? Устига-устак катта йиғинда гапирганинг нимаси? — деди ачиниб гуруҳ бошлиғи И. Деревянко. — Мана бошингга бало бўлди.

— Халққа эртаги неъматлар етказиб берайлик, дегандим-да...

Текшир-текшир бошланди. Ҳозир бу оддий туюлади. У вақтда вилоят партия қўмитаси котибининг «Қамаш керак, қамаш!», деган сўзлари ҳатто тушларига кириб чиқарди.

Ўша йилнинг 3 май куни эди. Унинг даласида кутилмаганда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг котиби, вилоят партия қўмитаси вакили, яна бир неча киши пайдо бўлди. Ўринбой ака жойида қотиб қолди. Марказқўмнинг котиби унга саволлар берар, лекин деҳқоннинг тили калимага келмасди. Нима деб жавоб қайтарганлигини ҳозир ҳам эслай олмайди. Кимдир 50 килограмм картошка кераклигини айтгандагина ўзига келиб, ҳушёр тортди. Меҳмонлар пайкал оралаб картошка палакларини кўриб мамнун фикр билдиришарди.

Кейинроқ англашича, плёнка, эртаги картошка мавзуи юқори давраларда ҳам кескин мулоқотларга сабаб бўлган. Ўринбой аканинг даласида етиштирилган картошка Москвага юборилган. У ердагилар «Илгари уни Болгариядан олардик. Ўзимизда етиштирса ҳам бўлар экан-ку» дейишибди. Шу гапларни етказган одам кулиб деди: «Бошингиздан бир фалокат ариди».

— Умуман картошкачилигимиз орқага кетди, — дейди Ўринбой ака, — лекин уни ривожлантириш, юқори ҳосил олиш мумкин. Селекционер Обидов ўзининг янги навидан гектар ҳисобига 40 тоннадан ўртаги картошка етиштирган. Палаги қайчибарг, меваси қизғиш, бозорда «қайроқи» деб суйиб харид қилишарди. Тошкент районидаги Карл Маркс номли жамоа хўжалигига Ғуломмаҳмуд Абдуллаев раислик қилган даврда кечки картошканинг янги нави яратилди. Гектаридан 50 тоннагача ҳосил олинган. Мен «Хасково» совхозининг 2-бўлимида ишлардим. Худойберди Хўжаев деган жуда омилкор бригадир бор эди. Биргаликда кўп тажрибалар қилганмиз.

Ўринбой Каримшоев — оддий деҳқон. Қишлоқ хўжалиги бўйича на олий, на ўрта билимгоҳда ўқиган. Лекин деҳқончилик илмини яхши билгани, тадбиркор, ўқувли бўлгани учун уни «Хасково» давлат хўжалиги агрономликка сайлашган. Ўша йилларда бригада бошлиғи Худойберди Хўжаев ва яна бир неча омилкорлар билан тажрибалар ўтказиб, эртаги картошканинг янги навини яратишди. Гектаридан 30 тоннадан ошириб ҳосил олинди...

Биз ўзбек деҳқони ҳақида мухтасар ҳикоя қилдик. Ур-сур, «катта»га ёқмаган иш учун жавоб бериш даври ўтди. Энди ақл-ҳушни йиғиб, омилкорлик билан ишлайдиган вақт келди. Ҳозир ҳам миришкор деҳқонлар қўлида сара уруғлар кўп. Уларни кўпайтириш, янгиликка интилувчи кишиларни рағбатлантириш керак.

Б. ПЎЛАТОВ,
ССЖИ Журналистлар уюшмаси аъзоси.

«Ўзбекбирлашув»нинг Бекобод районида жойлашган ёрдамчи хўжалиги йигирма йилдан буён фаолият кўрсатмоқда. Бўрдоқичиликка ихтисослашган бу корхона уч йил муқаддам хўжалик ҳисобига ўтиб иш юрита бошлади. Айнан шу даврдан бошлаб, ёрдамчи хўжалик фаолиятида туб бурилиш ясалди. Сурункасига йиллик режалар уддаланилмай, зарарга ботган корхона ўтган уч йил мобайнида катта иқтисодий фойда кўрди.

Чорвадорлар ҳар куни район аҳолиси ҳамда жамоат ташкилотларига, болалар муассасаларига, шунингдек Тошкент шаҳар умумий овқатланиш корхонаси шохобчаларига кўплаб сифатли ва арзон гўшт етказиб беришаётир.

СУРАТЛАРДА: 1. Бош зоотехник Қ. Нурматов ва молбоқар Э. Қурбонов. 2. Пёрко ўрими авжида.

А. МАЛЬЦЕВ олган суратлар.

ЖУМҲУРИЯТ БЎЙЛАБ

Хўжаобод райони аҳолиси учун яна бир қулайлик яратилди. Бу ерда келин-куёвлар учун мўлжалланган дўкон очилди. Бундай дўкон ниҳоятда зарур эди. Чунки фақат Хўжаободнинг ўзида ҳар ойда ўртача 350 никоҳ рўйхатга олинади. Келин-куёвлар янги дўкондан Ўзбекистон ССР Президенти фармонида кўзда тутилган одатдаги буюмлардан ташқари халқ усталари ҳамда ишлаб чиқариш кооперативлари тайёрлаган ва арзон баҳода сотиладиган бешик, уй-рўзғор молларини сотиб олишлари мумкин.

* * *

Талабалар ҳомийсиз яшай олмайди — Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат илмгоҳида ана шундай хулосага келишди. Бу ерда бошқа шаҳарлардан келиб, кундузги бўлимларда ва сиртдан ўқиётганлар учун бепул нонушталар ташкил этилди. Машғулотлар бошлангунча илмгоҳ ошхоналари ва тамаддихоналари қарийб уч минг талабага хизмат қилади. Бунинг учун катта харажатлар қилинаяпти — овқатланишни ташкил этиш учун республика енгил саноати бирлашган комитети 300 минг сўм, Денов пахта тозалаш заводи 100 минг сўм, олий ўқув юртининг ўзи яна 80 минг сўм пул ажратди. Шунга қарамай, бу ерда харажатдан қочишмаяпти, чунки бугунги талаба эртага дипломли мутахассис бўлади.

* * *

Тошкентдаги «Электроника» фирма дўконида очилган савдо кўргазмасида «Нивка», «Ассистент», «Агат» ва бошқа бир қанча замонавий электрон-ҳисоблаш машиналари, шахсий компьютерлар ҳамда ёзув машинкалари намойиш этилди. Бу ерда ўз маҳсулотини намойиш этган республика пойтахти корхоналаридан ташқари кўргазмада Киевдаги «Электронмаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси, Свердловскдаги «Искра» бирлашмаси, Болгариянинг «переферна-техника-комерс» фирмаси иштирок этди. Бу ерга қўйилган барча электрон маҳсулотлар уй магнитофонларига ва телевизорларга уланиши мумкин. Хуллас, шахсий ЭҲМ сотиб олмоқчи бўлганлар «Электроника» дўконига марҳамат қилсинлар.

* * *

Наманган вилоят илмий ва инженерлик жамиятлари уйи ҳузурида информатика ва ҳисоблаш техникаси курслари иш бошлади. Курс тингловчилари назарий билимлар олишдан ташқари шахсий компьютерларда, бошқа электрон техникада ишлашни ўрганишмоқда. Бу ерда ўқиш учун биринчи бўлиб Ўзбекистон «электротерм» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Наманагандаги заводи, чанқовбосди ичимликлар комбинати ва маҳаллий гўшт комбинатининг мутахассислари келдилар. Курсларни доимий ишлайдиган қилишга қарор берилди.

* * *

Фарғона тўқимачилик ва Марғилон шойи тўқиш комбинатлари, Хива гиламдўзлик бирлашмаси ҳузурида ҳаваскорлар техник ижодиёти клублари ташкил қилинди. Корхоналарда жуда кўп муаммолар тўпланиб қолган. Клубларнинг мақсади одамларни одатдан ташқари техник ечимларни топиш учун бирлаштиришдан иборат. Республика Енгил саноат вазирлиги мувофиқлаштирувчи вазифасини ўз зиммасига олди: у тармоқ корхоналарида энг яхши ишланмаларни тарғиб қилади, энг ўткир муаммоларнинг ечимини топиш учун конкурслар ўтказади.

«ШЎРТОНГАЗ» ҚУВВАТИ ОШМОҚДА

Республика махсус қурилиш ва монтаж ишлари вазирлигига қарашли 93-трест монтажчилари Шўртон газ комплексида 180 тонналик қурилмани ўз жойига ўрнатишлари учун атиги бир неча соат керак бўлди. Тўғри, аввал бу ишга кўп кун тайёргарлик кўрилди. Махсус кранлар ҳам керак бўлди. Чунки аппаратнинг баландлиги 26 метр.

Технология қурилмаси Волгоград машинасозлик заводида махсус буюртма асосида ясалди. Ўрта Осиё минтақасида ҳозирча бошқа бундай аппарат йўқ. У валютага сотиб олинадиган препаратлардан фойдаланмай туриб газни водород сульфидидан тозалаш имконини беради.

Ҳозир яна бир қурилмани ўрнатишга тайёргарлик кўрилмоқда. Янги ускуна ўрнатилганидан кейин газ комплексининг қуввати ошиб, у йилига 2,25 миллиард куб метр кўпроқ газ ишлаб чиқара бошлайди. Унинг бир кеча-кундуздаги унумдорлиги эса тўрт миллион куб метрдан ортиқроқдир.

ДАЛАЛАРДАН ДАРАКЛАР

НИШОН

Райондаги «Пахтакор» давлат хўжалиги миришкорлари жорий йилда 1200 гектар майдонда деҳқончилик қилишаётир. Айни дамда заршунослар бутун диққат-эътиборни ғўза парваришига қаратганлар. Далаларда 30 та культиватор унум билан ишлатилиб, кунига 180—200 гектар майдондаги ғўзаларга ишлов берилаяпти. Т. Бободўстов, Р. Тошболтаев, Т. Эркаев, Д. Эшонқулов, К. Холова, Ш. Алладўстов каби механизаторлар бу борада пешқадамлик қилиб, кунлик топшириқни бир ярим-икки ҳиссага уддалашмоқда.

А. Мўминов.

ҒИЖДУВОН

«Коммунизм» жамоа хўжалигининг Жаббор Ғаффоров бошлиқ бригадаси пахтакорлари ҳосилдорликни 46 центнерга етказиш иштиёқида тиним билишмаяпти. Азаматлар чигит бир текис униб чиққан пайкалларда яганалашни уюшқоқлик билан ўтказишмоқда. Роҳила Тожиева, Ҳадича Рустамова, Назира Шукурова каби дала заҳматкашлари ўзаро мусобақа асосида меҳнат қилиб, касбдошларига ибрат бўлишаётир.

Г. Аҳадова.

ОҚҚЎРҒОН

«Ленинизм» жамоа хўжалигининг Мамат Ражабов етакчилик қилаётган 5-бригада миришкорлари юз берган табиий офат машаққатларини енгиб, пайкалларда кўзда тутилган миқдорда соғлом кўчатларни сақлаб қолишга эришдилар.

— Еримиз шўрхок бўлсада ҳосилдорликни йилдан-йилга ошираяпмиз, — дейди бригада бошлиғи. — Бу йил ҳам мавжуд 100 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 35 центнерлик хирмон уйишга аҳд қилганмиз. Ҳозир далаларимизда ғўза қатор ораларига ишлов бериш, бегона ўтларни йўқотиш ишлари авжида. Бунда Ф. Эркабоев, Қ. Сафарова, Ф. Мусаева, Р. Нишонова, И. Муллоумаров, Б. Исмоилов каби механизатор ва колхозчилар фаоллик кўрсатишмоқда.

Т. Зоиров.

Офат юз берган жойда

Хоразм

ҲАММА САФАРБАР

Ўзбекистон ССР Вазирлар Маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков бошчилигидаги комиссия куни-кеча Хоразм вилоятига келди. Вилоят партия қўмитасининг мажлислар залида бўлиб ўтган кенгашда кучли дўл ёғиши оқибатида қишлоқ хўжалигига катта талафот етгани алоҳида таъкидланди ҳамда меҳнаткашларга ҳукумат ёрдами кўрсатилиши, хўжаликларга зарур даражада минерал ўғит, уруғлик, эҳтиёт қисмлар, ёқилғи ва қурилиш материаллари етказиб берилиши уқтирилди.

Баҳор бу йил Аму соҳилига одатдагидан кечроқ ўз сепини ёйди. Кўкламни интиқиб кутган, юраги яратиш-яшнатиш завқи билан тўлиб тошган воҳа деҳқонларининг тадбиркорлиги туфайли экин-тикин ишлари тезкорлик билан ниҳоясига етказилди. Айниқса пахтакорлар ўзгача ғайрат-шижоат намуналарини кўрсатдилар. Асосий майдонларга апрель ойининг иккинчи ўн кунлигида чигит экиш тугалланди. Уруғ бир текис униб чиққан, деҳқонлар қалби севинчга тўлган бир маҳалда, табиат ўз ҳуружини бошлади. 23 апрель куни ёққан дўлдан вилоятнинг 39,9 минг гектар экин майдони зарарланди. Офат олдида ўзини йўқотиб қўймаган омилкорлар қисқа фурсат ичида 25 минг 200 гектар майдонга уруғни қайтадан экишди. Бироқ табиат инжиқликлари шу билан тугагани йўқ. 15 майдаги кучли ёмғир ҳамда 18 майдаги жала Шовот, Янгибозор районларидаги экинзорларга кўп талафот етказди. Далалар сув остида қолди. Жала катта-катта пайкаллардаги ниҳолларни юлиб кетди. Табиий офат вилоят қишлоқ хўжалигига жуда катта зарар етказди.

— Илгари бундай офат юз берганини эслай олмайман, — дейди Янгибозор районидаги «Ленинизм» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Хўжамурод Сафарниёзов. — Ўн-ўн беш дақиқа ичида эрта кўкламдан ҳозирга қадар қилган бутун меҳнатимиз ҳавога учди. 1130 гектар чигит экилган майдоннинг 670 гектарида аҳвол ниҳоятда ачинарли. Кеча қўшни Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятидан 50 тонна эртапишар «С-47-27» навли уруғлик чигит олиб келдик. Уларда ҳам аҳвол бизникидан оғир. Олтита районда сурункасига уч кундан буён ёмғир ёғмоқда. Табиий офат пахта пайкалларидан ташқари хўжалигимиздаги 85 гектар полиз ва сабзавот маҳсулотлари етиштирилаётган майдонлардаги экинни ҳам яксон қилди.

Райондаги «Ленинград» жамоа хўжалиги далаларида ҳам аҳвол яхши эмас. Шовот районидаги «Партия XIX съезди», «Ўзбекистон», «Правда», «Коммунизм» жамоа хўжаликлари ҳудудида шиддатли ёмғир кучли дўлга айланиб, экин майдонларига катта талафот етказди.

«Партия XIX съезди» жамоа хўжалиги пудратчиси Юсуфбой Абдалов бу ҳақда шундай дейди:

— Туш пайти далада қатқалоқ юмшатаётгандик. Бирдан довул бошланиб, ёмғир томчилади. Кейин йирик-йирик муз парчалари мурғак ниҳолларни савалай кетди. Кечки жала эса уларни тупроқ билан битта қилди. 7 гектар майдондаги ғўза ниҳолларидан асар ҳам қолгани йўқ...

Ҳа, талафот катта, уни жасорат билангина енгиш, далаларни аслига қайтариш мумкин. Буни воҳа деҳқонлари жуда яхши тушунадилар. Табиий офат юз берган куннинг ўзидаёқ вилоят ижроия қўмитасининг раиси А. Искандаров бошчилигида махсус комиссия иш бошлади.

Вилоят партия қўмитаси биринчи котиби, вилоят Кенгашининг раиси Р. Худойберганова, вилоят партия қўмитасининг котиби Ғ. Машарипов Шовот ва Янгибозор райони далаларида бўлиб, аҳвол билан яқиндан танишдилар. Табиий офат оқибатларини тугатиш чоралари кўрилди, ёрдам уюштирилди.

Хоразм осмонида булутлар тарқамоқда. Қуёш яна деҳқон елкасини қиздираяпти. Улар барча техника воситаларини шайлаб туришибди. Бу эртанги меҳнат масъулиятли, шу билан бирга янада қизғин ва самарали бўлишидан далолат бериб турибди. Тажрибали деҳқонлар экиннинг 30—40 фоизи сақланиб қолган далаларда ишлов беришни кучайтириш пайида бўлишаяпти. Айрим пайкалларга эса қўлда чигит қадалади.

Воҳада табиий офат оқибатини тугатиш учун умумий сафарбарлик эълон қилинди.

Ж. ЮСУПОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Самарқанд

ШОШИЛИНЧ ЁРДАМ

Шанба ва якшанба кунлари Самарқанд вилоятида кучли ёмғир ва дўл ёғиши натижасида кўпгина районлардаги қишлоқ хўжалик экинларига жиддий зарар етди. Дастлабки маълумотларга қараганда вилоятда 33650 гектар пахтазор, 18670 гектар ғаллазор пайҳон бўлди. Жомбой, Иштихон, Пайариқ, Оқдарё, Большевик районлари хўжаликлари табиий офатдан айниқса кўп зарарланди.

Вилоятдаги барча хўжаликларнинг раҳбарлари, партия ва совет идораларининг, корхоналар ва ташкилотларнинг ходимлари мавжуд барча кучларни табиий офат оқибатларини тугатишга сафарбар қилдилар. Жабрдийда оилаларга моддий ёрдам кўрсатилаяпти, озиқ-овқат маҳсулотлари бепул берилаяпти. Уйлар ва бошқа объектлар шикастланган жойларга қурилиш материаллари етказиб берилмоқда.

Қўшработ районидаги Э. Жуманбулбул ўғли номли давлат хўжалиги шундай жойлардан биридир. 19 майга ўтар кечаси кучли ёмғир натижасида тоғдан тушувчи Минишкор ва Обой дарёлари тошиб, ўттиздан зиёд уйни сув босди. Тошқин иккита сигирни оқизиб кетди, йўл ёқасида турган «Икарус»ни эса қарийб икки километр жойга суриб борди.

Шу туннинг ўзида Ургут районида кучли ёмғир ёғди. Натижада 5000 гектардан кўпроқ майдондаги қишлоқ хўжалик экинлари нобуд бўлди. Қарийб 250 та уйни сув босди. Кўрилган жами зарар тўрт миллион сўмликни ташкил этди. Бошқа районлардаги сингари бу ерда ҳам табиий офат оқибатларини тугатиш ва жабрдийдаларга ёрдам кўрсатиш штаби ишлаб турибди.

Сирдарё

ШТАБ ҲАРАКАТДА

Бу ерда табиатнинг энг кучли зарбаси тоғ этагида жойлашган Ховос районига тўғри келди. Бу ерда 17 майдан 19 майгача деярли узлуксиз жала ёмғир ёғиб турди. 20 май куни кечқурун қопқора булутлар яна челаклаб сув қуя бошлади.

Тоғларда сув тезда лой, шағал билан аралашиб, пастга — яйловлар, боғлар, йўллар ва манзилгоҳларга сел бостириб келди. Йўл-йўлакай сел иккита кўприкни, қарийб бир километр суғориш тарновларини бузиб ташлади.

Районда бунёд этилган Сармич ва Ҳожимушкент селсув омборлари селнинг асосий қисмини ушлаб қолиб, табиий офатнинг янада жиддийроқ зарар етказишига йўл қўймади. Уч кеча-кундуз мобайнида мазкур сув омборларининг ҳар бирига қарийб 400 минг кубметр сув тушди. Тўғри, бунда Ҳожимушкент сув омборидан ортиқча сувни чиқариб юборадиган каналнинг беш километр қисми лой билан тўлиб қолди.

Уни тозалаш ва янги селлар келиши эҳтимолига тайёрлаб қўйиш учун сув хўжалиги қурувчилари қудратли экскаваторлар, бульдозерлар, кўп юк ортадиган ўнлаб автомобиллар, кўтарма кранлар юбордилар. Йўлларнинг шикастланган асфальтини, бошқа иншоотларни тиклаш ишлари ҳам бошланди. Ҳозир бу талафотлар миқдори табиий офат оқибатларини тугатиш вилоят штабида аниқланмоқда.

Фарғона

УЮШҚОҚЛИК БИЛАН

Фарғона вилояти деҳқонлари кўкламги экиш мавсумини ҳар йилгидан барвақт тугаллашганди. 139 минг гектардан зиёд майдоннинг қарийб ҳаммасида чигит тўлиқ ундириб олинди. Ғўза қатор ораларига ишлов бериш, яганалаш, озиқлантириш ишлари бир маромда олиб борилаётганди. Бироқ кейинги кунларда кетма-кет ёққан ёмғир, дўл ва сел мурғак ниҳолларга қаттиқ шикаст етказди.

Ёғингарчилик оқибатида вилоят пахтазорлари жиддий зарар кўрди. Фарғона Риштон, Олтиариқ, Охунбобоев районларида ғўзалар кўп нобуд бўлди. Дастлабки маълумотларга кўра, вилоят бўйича 1046 гектар ерга қайтадан уруғ қадаш зарур.

Табиий офат қатқалоқ ҳосил қилибгина қолмай, шу билан бирга шира, ўргимчакканa ва бошқаларнинг пайдо бўлишига ҳамда тарқалишига имкон яратди. Бу бўлажак ҳосилга, экинларга зиён етказиши мумкин. Шунинг учун асосий диққат-эътибор экинзорларга биологик усулда ишлов бериб, зараркунандаларни қириб ташлашга қаратилмоқда.

Айни кунларда вилоят ва районлар деҳқончилик-саноат уюшмаларининг, бошқа қишлоқ хўжалиги ташкилотларининг мутахассислари жамоа ва давлат хўжаликларидаги аҳвол билан яқиндан танишаяптилар.

Деҳқонларга йўл-йўриқ, ёрдам кўрсатилаётир, маслаҳатлар берилмоқда. Ҳамма жойда офат оқибатларини бартараф этишга астойдил киришилган.

Т. АҲМАДЖОНОВ.

Бу ноёб суратда камалакнинг етти хил ранги бор. Астойдил кузатсангиз, бунга минг бора амин бўласиз. Қўлланилган ҳар бир жило ўз мазмунига эга. Унда Совет Армияси сафидан қайтиб келган ёш йигитга миришкор бригадир деҳқончилик сирларини ўргатмоқда. Сурат тагида «Ер эгалари» дейилган тагсўз битилган.

Халқлар дўстлиги орденли Низомий номли Тошкент давлат педагогика олий илмгоҳи ранг-тасвир кафедрасининг профессори, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган санъат арбоби Малик Набиев суратни юксак маҳорат билан яратган. У қишлоқ ҳаётига ҳамиша ошуфта. Ушбу мавзуда мингдан ортиқ хилма-хил тасвирлар машқ қилди. Шулардан 200 дан зиёди кўргазмаларга қўйилди. Мусаввирнинг «Ғолиблар», «Пахта даласида меҳмонлар», «Сувчи», «Пахта яккаҳокимлиги» сингари суратлари айниқса жонли чизилган.

МЎЙҚАЛАМ СЕҲРИ

Малик ака махсидўз оиласида дунёга келди. Болалигидан отасининг нозик ишини томоша қилиб ҳайратланарди. Унинг суюкли ёзувчимиз Ойбек билан бирга таҳсил кўрган Абдували исмли акаси бор эди. У суратларни шундай чиройли чизар эдики, томоша қилиб ҳаваси келарди. Минг афсуски, Абдували ёш вафот этди. Уканинг қалбида эса сурат чизишга шайдолик кундан-кунга кучая борди. У икки-уч йил эски мактабда ҳам таҳсил кўрди.

Унга Баҳром Ҳамдамий устозлик қилди. У ёш йигитга мусаввирлар техникумига ўқишга киришни тавсия этди. Ёш Малик техникумда тасвирий санъат сирларини Н. Г. Карахан, А. Н. Волков, Ўрол Тансиқбоев, М. Николаевлардан ўрганди. 1937 йили ўқишни имтиёзли диплом билан тугатди. Бир йил ўтгач, уни рассомлар уюшмасига қабул қилишди.

1942 йил кўкламида Тошкентга Москвадаги Суриков номли рассомчилик илмгоҳининг ранг-тасвир профессори Михаил Жемякин кўчиб келди. Ўшанда уни М. Жемякиннинг оталиғига юборишди.

Малик Набиевнинг таниқли мусаввир бўлиб етишишида устознинг хизмати катта. Истеъдод соҳиби ўз устида тиним билмай ишлади. Унинг тасвирлари эл оғзига туша борди. У жумҳуриятимизнинг барча вилоятларида бўлиб, деҳқонлар ҳаёти билан яқиндан танишди. Уларнинг ҳаёти ҳақида ҳикоя қилувчи суратлар чизди. Изланишлари зое кетмади. Бугун унинг ўз йўли, ўз мактаби бор. Қолаверса, Норсаид Ойдинов, Ғофуржон Абдураҳмонов сингари иқтидорли шогирдлари бу соҳада фаолият кўрсатишмоқда.

Малик ака ўз ёшлигини эслаб, ўтмишга шукроналик келтирар экан, шундай дейди:

— Мен деҳқон ҳаётини, унинг муаммоларини тасвирлашга интиламан. Чунки улар орасида кўп бўлдим. Қишлоқ манзарасини мойбўёққа олдим. Ўз ишимдан мамнунман. Ора-чора ўзбек халқининг буюк сиймоларини тасвирга туширишга ботиндим. Абу Райҳон Беруний сиймосини чизиш учун 20 йил изландим. Буни қарангки, омадим бор экан. 1972 йилда ўтказилган ЮНЕСКО кўригида асарим биринчи ўринни олди. Ўша йили Парижда ўн беш тилда чоп этиладиган «Курьер» ойномасининг июль сони муқовасида босилиб чиқди.

Кейинги йилларда яна бир буюк юртдошимиз сиймосини тасвирга тушираётгандим. Ҳозир изланиш ниҳоясига етиб қолди. Бу шоир ва шоҳ Бобур тасвиридир. У ниҳоятда мураккаб шахс, уни тўғри тушуна билиш керак. Қолаверса, ўзбек халқининг тарихини унинг ижодисиз тўлиқ тасаввур этиб бўлмайди. Яқинда Амир Темур тасвирини чизиб тугалладим. Энди бўлса Улуғбекни чизаяпман. Улар ўзбек халқининг фахри.

Мўйқалам соҳиби таъкидлаганидек, тасвирларда халқ ҳаёти, тарихи, унинг орзу-умидлари, дарду аламлари, интилишлари мужассамдир.

Д. МУРОДОВ.

Турмуш чорраҳаларида

Ҳаёт гўзал, ҳаёт мўъжиза. Шундай деймиз-у, унда қувонч билан ғамнинг, диёнат билан хиёнатнинг, меҳр билан қаҳрнинг ёнма-ён яшашини кўпинча тан олгимиз келмайди. Аслида бу — ҳақиқат. Қуёш оламга баробар нур сочгани билан табиат бағрида гул ҳам ўсади, тикан ҳам.

Бу маълум гапларни такрорлашдан мурод нима!

Яқинда Шофиркон районидаги мактаблардан бирида ишлайдиган педагог дўстимни учратиб қолдим. Салом-аликдан сўнг у қўлимга букланган бир дафтар тутқазиб, шундай деди: «Унда ўқийдиган бир ўқувчимнинг уй иншоси. Ёнимда олиб юрибман... Биласизми, Носиржон, ўн беш йил дарс бериб, бунақанги ҳолга дуч келганим йўқ эди. 29 та иншони баҳоладим. Битта шунга қолганда... Жуда бошим қотди. Ростини айтсам, ҳаётдан, болалардан узоқлашиб кетган эканмиз. Нигоранинг иншоси кишини ҳушёр торттиради. Менимча, бошқаларга сабоқ бўлсин учун ҳам бу ҳақда ёзиш керак. Бир ўқиб кўринг, ўзингиз хулоса чиқаринг...»

Бу чиндан ҳам ғалати, кутилмаган таклиф эди. Қизиқсиниб қолдим. Дафтарни уйга олиб келиб ўқий бошладиму... хаёлларим остин-устун бўлиб кетди. Тўғриси, мен одатда имло хатолари тўлиб-тошиб ётадиган, мазмунан саёз, жўн бир ёзма ишни кутгандим. Янглишибман. Бир қарашда уни иншо ҳам деб бўлмасди. Ўн саккиз саҳифанинг орқа-ўнги нопармон сиёҳдаги ёзувлар билан тўлган, сўз-жумлалари ҳам хийла пишиққина. Ёш, ҳиссиётли қизнинг қалб изтироблари, ҳаётий кечинмалари, ўй-фикрлари ҳақидаги ғамгин ҳикоя эди бу.

ДИЁНАТ ВА ХИЁНАТ

«Ҳурматли муаллим! Мана, тун ярмидан ошди. Ҳамма ширин уйқуда. Мен бўлсам, оқ қоғоз бетига мук тушганимча ўй суриб ўтирибман. «Бизнинг оила» деган темада уй иншоси ёзишим керак. Буни Сиз топширгансиз. Лекин топшириш бошқа, бажариш бошқа. Кўпчилик дугоналаримнинг ҳавас қилса арзийдиган оиласи бор. Ўксиниш нима, қийинчилик нима — билишмайди. Илгари бизнинг ҳам оиламиз бор эди. Энди эса йўқ... Шундай бўлгач, нимани ҳам ёзишим мумкин?

Қорамтир осмонда юлдузлар живир-живир қилади, менинг ҳолатимдан кулгандек сирли кўз қисишади. Парво қилмайман. Қалбим бўм-бўш... Эсингиздами? Қайси куни менга адабиётдан «икки» қўйдингиз. Бунда адолатсизлик йўқ эди. Чиндан ҳам дарсни тайёрламай келгандим. Сиз жаҳлингиз чиқиб уришдингиз, анча вақт тикка турғазиб қўйдингиз. Ҳаммаси тўғри, ўринли. Айбдор киши жазосини олиши керак-да.

Мен ўртоқларим олдида қаттиқ изза бўлдим. Туни билан йиғлаб чиқдим. Ҳарчанд уринмайин, қулоқларим остидан таънали сўзларингиз нари кетмас эди: «Қанақа одамнинг боласисан? Ундан кўра ўқимай қўя қол-да! Ота-онангни мактабга чақириб, гаплашиш керак!»

Тушунаман, муаллим. Талаб қилишга Сизнинг ҳаққингиз бор. Лекин ота-онамнинг бунақа ишларга вақти бўлмаса-чи? Умуман, мен ҳақимда — ўз ўқувчингиз ҳақида нима биласиз?! Ана кўрдингизми, бош қашиб қолдингиз. Мен бу саволни муаллимликни 45 минутлик дарсни амаллаб ўтишу, тирикчилик воситаси деб тушунадиган бошқа баъзи устозларимга ҳам бермоқчиман: «Ўз ўқувчингиз ҳақида нимани биласиз?»

Жамиятимизда ҳар кимнинг ўз ўрни бор. Биров пахтакор — ер тирнаб чигит экади, ундан оқ олтин ундиради; биров чорвадор — эл-юрт дастурхонини гўшт-ёғ, сут-қаймоқ билан маъмур қилади; яна биров геолог — тоғ-тош, дала-қир кезиб, чексиз уммонлар бағридан маъдан ахтаради... Ўқитувчилик касби, менимча, ҳаммасидан юксакроқ, масъулиятлироқ. Ёш авлод тақдири — келажак тақдири унга ишониб топширилган. Шунинг учун ҳам ҳаёт боғбони, қалб меъмори, деб улуғлаймиз. Бунда муболаға йўқ. Хўш, ўқувчи-чи? Қизиқ... Кўпинча унга ўз феъл-атвори, ўз олами бўлган тирик инсон сифатида эмас, оддий ижрочи, бажарувчи сифатида қаралади. Тўғрими шу? Ўқувчи оила ва мактаб фарзанди: биридан топмаганини иккинчисидан топишга интилади. Борди-ю, икковидан ҳам бебаҳра, маҳрум бўлиб қолса-чи?

Кейинги икки кун давомида бу ҳақда кўп ўйладим. Охири бор гапни, бор ҳақиқатни ёзишга жазм этдим. Ҳозир шунақа — ошкоралик замони-ку. Дилимни ёриб, дардимни айтиб, енгил тортсам зора.

...Балки ҳаммаси ўша кундан — ойим ича бошлаган кундан бошлангандир. Шахсан мен шундай, деб ҳисоблайман. Темирни занг емиради, одамни — ичкилик. Бир йилгина бурун турмушимиз қандоқ эди-я! Ҳар тонг уйғониб тепамизда қуёшни, мусаффо осмонни, теграмизда қадрдон чеҳраларни кўрардик. Оқшомлари жамулжам бўлиб дастурхон атрофига ўтирарканмиз, бу кунларнинг ғаниматлигини, қора булутдай ёпирилаётган ғам-ташвишлар, айрилиқ ва аламларни хаёлимизга ҳам келтирмаган эканмиз. Куйсак куядиган, кулсак куладиган ота-онамиз, суянчиғимиз бор, деб кўнглимиз тўқ эди.

Афсус...

Туққан, тарбиялаган онамиз бугун бизга бегона. Бамисоли узоқлашиб бораётган ойдай: на иситади, на ёритади. Мен ҳам, укаларим ҳам онанинг иссиқ бағрига, меҳрибон қўлларига зормиз. Лекин қани ўша бағир, қани ўша қўллар? Йўқ... Балки энди умуман бўлмас?

Китобларда онани нурдай покиза, дарёдай саховатли, осмондай беғубор зот, деб таърифлашади. Бундай тавсифлар олдида ойим қанчалик ожиз, нотавон! Невара кўрай деб турганда етти фарзандидан, вафодор жуфти ҳалолидан кечиб, бошқага турмушга чиққан аёлни Сиз ким деб атаган бўлардингиз, муаллим? Диёнат билан хиёнатнинг ораси шунчалик яқинми?

...Ўша куни дадам ишдан кечроқ қайтдилар. У киши фақат уйда бағирлари тўлиб ором олишлари, чарчоқлари ёзилишини тез-тез такрорлардилар. Лекин бу гал... Овқат қилинмаган, уй ивирсиган. Ойимнинг кроватда чўзилиб ётганини кўриб, унинг ширакайф эканини сездилар. Биз юрак ҳовучлаб турардик: «Ҳозир жанжал бўлади!» Йўқ, дадам индамадилар. У киши табиатан хокисор, серандиша, юмшоқфеъл одам. Мулоҳазага борган бўлсалар керак: «Эртага байрам. Бирон ўтиришда дугоналари билан ичган бўлса ичгандир. Рисолатга ҳам қийин. Эртаю-кеч тирикчилик деб елиб-югуради. Рўзғор, бола-чақа, иш...»

Йўқ, дадам янглишган эдилар. Ойим ишчилар ошхонасига хизматчи бўлиб ўтгандан кейин шунақа тез-тез ичиб келадиган одат чиқарди. Аввал яширинча, кейин ошкора... У чиройли, келишган аёл. Бора-бора ҳуснига янада зеб берадиган, тилла тақинчоқларга беланиб юрадиган бўлди. Биз — фарзандларига ҳам бепарво, лоқайд. Сал нарсага асабийлашар, бўлар-бўлмасга дадамни «ношуд»ликда айблар эди. Илгари бундай эмасди. Ҳаммамиз ҳайрон. Дадам бечора, дардлари ичида, эл-юртга гап-сўз бўлишдан андиша қилибми, ойимни индамай енгар, чамаси, унинг ўзи инсофга келишини кутардилар.

Қаҳратон қиш. Ташқарида совуқ изиллайди. Анвар, Севара, Нодира ва мен дадам бошчилигида кир-чир ювиб, овқат пиширдик. Дастурхон атрофига энди ўтирган ҳам эдикки, ойим кириб келди. Кўзлари беҳаё йилтиллар, оёқда зўрға турар эди. Оғзимиздаги оғзимизда, бўғзимиздаги бўғзимизда қолди. Биз ундан доим қўрқар эдик. Аллақандай мунғайиб, бурчак-бурчакка бекиндик.

Дадам чидаёлмай портлаб кетдилар:

— Уят деган нарса борми сенда, Рисолат? Қачонгача мени бадном қиласан?!

Бу чоқ ойим айвонда ўқчиб қайт қилаётган эди. Бобиллаб берди:

— Бақирманг! Ҳозир милиция чақираман. Нима қилсам ихтиёр ўзимда.

— Эсингни йиғ! Ҳеч бўлмаса болалардан андиша қилсанг-чи?

— Э, болалар ўлмайди! Бир кунини кўради. Жон — ўзимнинг жоним. Сизга тегиб, орттирганим шулар. Хотинларнинг эридай даста-даста пул келтириб беряпсизмики, хўжайинлик қиласиз? Елкаси яғир битта шопирсиз-да. Шунча йил одамга ўхшаб яшаганим йўқ. Ҳаммасига сиз сабабчи, сиз! Умримни куйдирдингиз!.. Энди кўнглимга ёққанини қиламан. Чидасангиз шу. Чидамасангиз... Сен нега хўмраясан, жувонмарг? — дея укам Анварга ҳезланди ойим.

— Дадамни ҳақорат қилманг! Сиз... Сизни она дейишга ор қиламиз!

— Ҳо, тилларинг бир экан-да? Йўқол кўзимдан, жувонмарг! Қорангни кўрмай. Йўқол деяпман! Чиқ!!! Бўлмаса ўлдираман!..

Кўзи қонга тўлган, ичкилик сабабли юраги музга айланган ойим шу оқшом укамни уйдан ҳайдаб чиқарди ва эшикни ичкаридан занжирлаб олди. Усти юпун, оёқ яланг Анваржон совуқда — қор устида юм-юм йиғлаб, дийдираб турди. Шундан кейин у уйдан «бадарға» қилиниб, икки ҳафтагача аммамникида яшаб юрди.

Бу воқеа менга ёмон таъсир қилди. Бетобланиб ётиб қолдим, уч кун мактабга бормадим. Қизиқ, кишининг боши ёстиққа тегса, эшикка кўз тикаркан. Аммо уч кун ичида на бир ўқитувчим келиб хабар олди, на бир синфдошим. Улар учун гўё мен йўқ, умуман бўлмагандек эдим.

Боз устига оиламиз ҳамон нотинч, дадам билан ойим ўртасидаги муносабатлар кун сайин кескинлашиб борарди. Назаримда, уларни боғлаб турган ришталар аллақачон узилган, ораларида тубсиз жарлик пайдо бўлгандай эди. Маҳалла-кўй, оқсоқоллар, Бухоро шаҳрига турмушга чиққан опам ва поччам аралашиб бир неча бор насиҳат қилишди. Фойдаси бўлмади. Ойим панд-насиҳатларни қулоғига олмас, ўз билганидан қолмас эди. Ниҳоят, кунлардан бир куни унинг ажралиш тўғрисида судга ариза берганини эшитдик.

— Нега бундай қилдинг? — дедилар дадам суддан чақириқ қоғози олгач. — Бир оғиз...

— Э, қўйинг! Эртами-кечми барибир ажралишимиз керак эди. Қанча тез бўлса, шунча яхши. Шукр, ҳозирча баданимда иссиғим бор. Кўчада қолмасман.

— Очиқроқ гапир!

— Мен... бошқа одамни учратдим. У сизга ўхшаган латта эмас! Энди йўлимга ғов бўлманг. Гап шу!

— Беномус! Шарманда!

Ойим дадамни ўтмас пичоқ билан сўйган эди. Энди нима бўлади? Суд, ариза, ажралиш... Кўнглимга бирдан ғулғула тушди. Ҳозироқ дадамдан ажралиб қоладигандек дарди дунём қоронғи бўлиб кетди. Наҳотки?.. Бу оламда у кишидан бошқа кимимиз бор?! Фикрим чувалди.

Туни билан мижжа қоқмадим. Қани энди тош қотиб ухласаму, кўрган ва эшитганларим тушга айланса, дердим. Негадир шунга ишонгим келарди. Йўқ, катталар барибир ўз билганларидан қолишмади, бизнинг кўнглимиз билан ҳисоблашиб ўтиришмади. Тонгда кўзларим қизариб, қовоқларим шишиб уйғонганимда дадам аллақачон лаш-лушларини йиғиштирган, кетишга шай бўлиб турарди. Ана, у эгилиб кенжатой укамнинг юзидан, пешонасидан аста ўпди. Кейин бошқаларнинг... Мени ўпаётганида кўзлари намланиб, ғалати бўлиб кетди. Ўпкам тўлиб, титраб унинг бағрига отилдим:

— Дадажон!..

Қадоқ боғлаган қўллар бошим ва сочларимни меҳр билан силар, мен бўлсам пиқ-пиқ йиғлаганимча бу иссиқ, қадрдон бағирга тобора сингиб бораётгандай эдим.

— Йиғлама, она қизим, йиғлама. Садқан кўз ёшларинг кетсин...

— Дадажон! Бизни ташлаб кетманг, дадажон!!..

— Хўп, она қизим, хўп. Кўз ёшингни арт. Мен тирик эканман, сизларни хор қилиб қўймайман. Бор, кийин. Кийининглар...

— Қаёққа борамиз?

— Дунё кенг. Жой топилади, қароғим. Энди бу уй менга ҳаром. Шунча йил бағримда илон сақлаган эканман. Эҳ, афсус...

Бечора дадам! У киши эрта кетиб, кеч қайтарди. Одатда биз мактабдан келиб, тиним билмасдик. Опаларим бозорда семичка, хўрозқанд сотишар, пулини тийинтийинигача ойимга келтириб беришарди. Мен бўлсам, у ишлайдиган ошхонага бориб ёрдамлашар, бўшаган шишаларни йиғиштирар эдим. Бир куни борсам, нотаниш бир эркак билан кулишиб турган экан. Шундай ғашим келдики... Кейин у уйимизга серқатнов бўлиб қолди.

...Шунақа гаплар, муаллим. Ҳозир биз дадам билан яшаяпмиз: Нодира, Анвар, Севара ва мен. Иккита кичик укам ойим билан қолган. Улар ҳали ёш, ҳеч нарсани тушунишмайди. Соғинамиз, бот-бот эслаймиз. Ойимни эса... Дунёда яхшилар кўп экан. Улар бегоналигимизни билдирмай, ўз бағирларига олишди, бошимизни силашди. Дадам колхозда шофёр. Нодира опам фермада соғувчи бўлиб ишлаяпти...

Яқинда Ўзбекистон ойнаи жаҳони орқали андижонлик СССР халқ ўқитувчиси Мамажон Абдурасулов билан бўлган учрашув олиб кўрсатилди. Бошқаларни билмадиму, лекин мен жонли, қизиқарли ўтган бу мулоқатдан қаттиқ таъсирландим. Касбга садоқат, жонниссорлик деб мана буни айтса бўлади! Қайси мактабдаги қайси ўқитувчи болаларни елкасига опичлаб, ўз фарзандидек эркалаб синфда айлантирибди? М. Абдурасулов эса буни ор деб билмас экан, аксинча, шундай қилиб уларни рағбатлантираркан. Одамлар бир-бирини алдаб, бир-бирига фириб бериб, мўлтонилик билан пул топаётган, қўлига илинганини чумолидек ғимирлаб уйига ташиётган бир пайтда у бир ой эмас, бир йил эмас, ўн йил 49 сўм маошга қаноат қилиб яшабди. Ўн йил-а!

«Ўшанда сердаромадроқ жойга ўтиб ишлашни таклиф қилганлар ҳам бўлди. Агар мен пулга қизиқиб, муқаддас касбимни тарк этганимда шунчалик иззат-ҳурматга сазовор бўлармидим? Йўқ, азизлар. Болаларни севмайдиган, улар билан бирга йиғлаб, бирга кулмайдиган киши бу соҳада ишламагани маъқул...»

Эҳтимол, бу гаплар янгилик эмасдир. Лекин мен учун янгилик бўлди: ўзимча бағри кенг, фидойи бир инсонни кашф этдим. Унинг қўлида таҳсил олаётган ўқувчиларга, тенгдошларимга ҳавасим келди. Қани энди, барча устозларимиз ҳам шундай бўлса!..

Кўпинча дугоналарим одамовилигимни юзимга солишади. Балки кейинги пайтларда шунақа бўлиб қолгандирман. Ёмон ўзлаштираётганим директорнинг ҳам қулоғига етибди. Хонасига чақириб, роса уришди. Нима, у менга юраги ачиганидан гапирдими? Йўқ, азбаройи шундай қилиши керак бўлганидан. Бировни тушунишдан кўра уришиш, айбдор қилиш осонроқ-да. Нега шундай экан, муаллим? Бир-бирига меҳр-оқибат кўрсатмаса, яхши-ёмон кунида ҳамдард бўлмаса, одам бу дунёда нима учун яшайди? Менинг ҳам дўстларим, синфдошларим бор эди-ку. Қани улар?! Сизга дил ёришдан муродим ҳам шу — ўзимни қийнаётган саволларга жавоб топиш, озгина бўлса-да кўнглимни бўшатиш эди. Очиқ гапирганим учун мени кечиринг.

...Юлдузлар осмон қаърига сингиб кетди. Сутдек оппоқ тонг отмоқда. Табиат мўъжизалари олдида лол қолмасдан илож йўқ. Ўрик аввал гуллаб, кейин япроқ ёзади. Олма эса, аксинча, аввал япроқ ёзиб, кейин гуллайди. Қизиғ-а? Гуллар... дадамнинг оқ сочларига ўхшайди. Оқликда беғуборлик, мусаффолик бор».

Мана, дафтарнинг сўнгги варағи ҳам ёпилди. Энди мулоҳаза учун бир лаҳза хаёлга эрк берайлик. Нигора мактаб, оила, ота-она бурчи, лоқайдлик ва унинг фожиаси ҳақида баҳс юритади. Эҳтимол, қайси бир ўринда хато қилгандир, эҳтирос-ҳаяжонга ортиқча урғу бергандир. Буни тушуниш мумкин. Нима бўлганда ҳам куйинчак қизнинг кўпгина фикрларига қўшилмасдан илож йўқ.

Буюк рус ёзувчиси Ф. М. Достоевский, «Одам болаликданоқ яхшилик ва гўзаллик куртакларисиз ҳаётга қадам қўймаслиги керак», деб таъкидлаган эди. Дарҳақиқат, тарбия иши бир бутун, яхлит жараёндир. Унинг ўзига хослиги, мураккаблиги ҳам шунда. Бугунги ёш авлод — эртанги куннинг эгалари. Келажак олдида эса ҳаммамиз ва ҳар биримиз жавобгармиз. Шундай экан, бу борадаги масъулиятимизни, инсоний бурчимизни бир дақиқа бўлса-да, унутмаслигимиз лозим. Токи Нигора ва бошқалар кўздан аччиқ ёшлар оқмасин, улар турмуш чорраҳаларида айбсиз айбдор бўлиб ўксиб қолишмасин.

Шу ерда нуқта қўйяркамиз, юқорида билдирилган мушоҳадаларга ўз муносабатингизни билдирасиз, деб ўйлаймиз, қадрли газетхонлар.

Носир ТОШЕВ.

СПОРТ

ФУТБОЛ

Мамлакат чемпионатининг биринчи гуруҳида навбатдаги учрашувлар бўлиб ўтди. Ўтган турда пешқадам — Тираспольнинг «Тилигул» жамоаси дам олди. Ўн учрашувда дарвозаларга 21 та тўп киритилди. Шулардан 12 таси майдон эгалари, 9 таси меҳмонлар ҳисобига ёзилди. Олти ўйинда мезбонлар зафар қучдилар. Икки учрашувда меҳмонларнинг қўли баланд келди. Икки ўйинда дуранг натижалар қайд этилиб, рақиблар очкони бўлишиб олдилар.

Биринчи гуруҳда илк бор тўп сураётган республикамиз жамоалари галдаги ғалабаларни қўлга киритиб, мухлислар олқишига сазовор бўлдилар. Пешқадамлар сафида бораётган «Навбаҳор» Свердловскнинг «Уралмаш» жамоасини қабул қилди. Ўйин тақдирини майдон эгалари томонидан киритилган ягона тўп ҳал этди. Бу ютуқдан сўнг «Навбаҳор» тўплаган очко 13 тага етди.

«Нефтяник» Тюменнинг «Геолог» футболчилари билан куч синашиб, 2:1 ҳисобида устун келди. Мазкур ғалабадан сўнг фарғоналиклар ўйинлар жадвалидаги мавқеларини яхшилаб олдилар.

Бошқа учрашувлар қуйидаги натижаларни берди: «Шинник» (Ярославль) — «Динамо» (Сухуми) — 0:0, «Локомотив» (Нижний Новгород) — «Нефтчи» (Боку) — 0:2, «Динамо» (Ставрополь) — «Кубань» (Краснодар) — 1:0, «Котайк» (Абовян) — «Ростсельмаш» (Ростов) — 0:2, «Зимбрул» (Кишинёв) — «Ротор» (Волгоград) — 3:3, «Буковина» (Черновци) — «Қайрат» (Олмаота) — 1:0, «Факел» (Воронеж) — «Зенит» (Ленинград) — 1:0, «Текстильщик» (Камишин) — «Пардаугава» (Рига) — 3:1.

Навбатдаги тур ўйинлари 27 майда ўтказилади.

ШАХМАТ

«Тошкент баҳори» деб номланган анъанавий мусобақа ниҳоясига етди. Унда 56 шахматчи ғолиблик учун кураш олиб борди. Баҳслар сўнгида олти спортчи бир хил — беш яримтадан очко жамғарди. Низомга кўра ғолибларни аниқлашда сифат кўрсаткичлари инобатга олинди. Шунга кўра чирчиқлик Анатолий Драгомерцкий ғолиб деб топилди. Кейинги совринли ўринлар тошкентлик Есхат Есемов ва Мардон Ёқубовга тегди.

ЗУККОЛАР БАҲСИ

Свердлов районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжалиги клубининг томоша зали бу гал ҳам илғор колхозчилар, 16-ўрта мактабнинг юқори синф ўқувчилари, муаллимлар ва ота-оналар билан тўлди. Жамоа хўжалигининг оқсоқоллари, жамоатчи фаоллар ҳам шу ерда ҳозир бўлдилар. Мактабнинг 11-«А» ва 11-«Б» синф ўқувчилари она тили ва адабиёт фани бўйича моҳир ташкилотчи Гулнора Розиқова бошчилигида ҳазрати Алишер Навоий туғилган куннинг 550 йиллик муборак тўйига бағишлаб тайёрланган «Қувноқлар ва зукколар» кўрик-танловини намойиш этдилар. Бу тадбирни тайёрлашда синф раҳбарлари Бақо Ғаффоров ва Саиджон Юсуповлар ҳам фаол иштирок этдилар.

Командалар «Навбаҳор» ва «Бинафша» деб номланиб, уларга Барчиной Ражабова ва Роза Сатторовалар сардорлик қилишди. Танловда миллий анъаналаримиз, урф-одатларимиз, қадриятларимиз хусусида жиддий ва ошкора сўз юритилди, шу куннинг муҳим масалалари устида баҳс борди. Унда ҳар иккила команда ҳам Алишер Навоий ҳақида яратилган саҳна асарларидан олинган парчаларни зўр маҳорат билан намойиш қилдилар.

Кўрик-танлов сўнгида командаларнинг сардорлари ўртасида ўзаро баҳслашув ҳам ғоятда қизиқарли ва мунозарали бўлди. «Қувноқлар ва зукколар» кўрик-танловида А. Навоий шеърларидан тайёрланган дилрабо қўшиқлар ижро этилди. Шоирнинг ажойиб ғазаллари ўқилди.

А. ҲАЙДАРОВ.

Муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Ойнаи жаҳонда

24 МАЙ

● ЎзТВ I

8.00 «Соғлом бўлай десангиз».
8.10 «Афсоналар ўлкасида». Телефильм.
8.30 «Давроннинг бошидан кечирганлари». Бадиий фильм («Туркманфильм»).
9.40 «Устоз ва мураббий».
10.10 Турғун Пўлат. «Ичкуёв». Видеофильм. 4-қисм.
11.20 «Қизил Ярим ой шуъласи».

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Терёханинг араваси». Мультфильм.
18.20 «Ҳокимият Шўроларда».
18.50 «Ёшлик оқшоми».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Тадбиркор кишилар».
20.20 «Хоразм». Телефильм.
20.30 Москва. «Время».
21.15 Ўзбек классик куй ва қўшиқлари.
22.00 «Ахборот».
22.20 «Феруза баҳори». Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон ёш кино ижодкорларининг учрашуви.
23.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● МТ I

6.00 «Тонг».
8.30 Инновация. Маркетинг. Натижа.
8.45 «Йўллардаги текширув». Бадиий фильм.
10.20 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
11.00 «Разведкачининг ён дафтарчаси». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Ашхобод).
11.30 ТСН.
11.45 «Инсон ва қонун». Ҳуқуқий видеоканал.

* * *

14.30 ТСН.
14.45 «Буйруқ». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
15.50 «Қизиқувчилар олами».
16.05 «Сизга ветеранлар...». «Ғолиблар».
17.30 «Сиз яратган боғ».
18.00 ТСН.
18.15 Р. Тазейдинов чалади (балалайка). Қозондан кўрсатилади.
18.35 Славян ёзуви ҳамда болгар маданияти кунига. Кинопрограмма.
19.05 «Қайрилиб боқ». Бадиий фильм («Мосфильм», 1983 й.).
20.30 «Время».
21.15 «ВИД» таништиради: «Дело», «Музобоз», «Шоу-биржа», «Эльдорадо», «Эм-Ти-Ви».
23.30 «Меридиан». Халқаро янгиликлар.

● МТ II

7.00 Ишбилармон кишининг тонги. 8.00 Эртали бадантарбия машқлари.

Ўқув кўрсатувлари

8.15 Телевизион ҳужжатли фильм. 8.35, 9.35 Табиатшунослик. 4-синф. Кучли бўлмоқчиман. 9.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун. 10.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун. 10.35 Жўғрофия. 6-синф. Миклухо-Маклай тадқиқотлари. 11.05 «Жаҳон бозорига калит».

* * *

13.35 «Ча-ча-ча оҳангларида». Мусиқий кинокўрсатув (Куба). 14.15 Швед радиоси хорининг концерти.

* * *

18.30 «Подмосковье — Пенсильвания». Телекўприк. 19.25 Коллаж. 19.30 «Венецияда карнавал». Телефильм. 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 Спорт ҳамма учун. 20.15 Халқ куйлари. 20.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).

● ЎзТВ II

«ТОШКЕНТ» СТУДИЯСИ КЎРСАТАДИ

21.15 «Бу оқшомда».

●

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
(«Сельская правда»)
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими— 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Безатиш бўлими—32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

БУЮРТМА № 5386. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди— 23.40 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12